

УИЛЯМ ШЕКСПИР

ВЕНЕЦИАНСКИЯТ ТЪРГОВЕЦ

Превод от английски: Валери Петров, 1998

chitanka.info

ДЕЙСТВАЩИ лица

ДОЖЪТ НА ВЕНЕЦИЯ
МАРОКАНСКИЯТ ПРИНЦ, АРАГОНСКИЯТ ПРИНЦ —
годежници на Порция
АНТОНИО — венециански търговец
БАСАНИО — негов приятел, годежник на Порция
ГРАЦИАНО, САЛЕРИО, СОЛАНИО — приятели на Антонио и
Басанио
ЛОРЕНЦО — любим на Джесика
ШЕЙЛОК — евреин-лихвар
ТУБАЛ — евреин, негов приятел
ЛАНЧИЛОТО ГОБО — смешник, слуга на Шейлок
СТАРИЯТ ГОБО — баща на Ланчилото
ЛЕОНАРДО — слуга на Басанио
БАЛТАЗАР, СТЕФАНО — слуги на Порция
ПОРЦИЯ — богата наследница
НЕРИСА — нейна прислужница
ДЖЕСИКА — дъщеря на Шейлок
Венециански благородници, Членове на съда, Тъмничар, Слуги и
други.

Място на действието: Венеция и Белмонте — местност, недалеч
от нея, на твърдата земя.

ПЪРВО ДЕЙСТВИЕ

ПЪРВА СЦЕНА

Улица във Венеция.

Влизат Антонио, Салерио и Соланио.

АНТОНИО

Наистина не знам защо съм тъжен.
Измъчва ме това неясно чувство
и чувствам, че и вас измъчвам с него,
но де съм я прихванал таз тъга,
в какво се крие нейната причина,
недоумявам и съм тъй объркан,
че себе си не мога да позная.

САЛЕРИО

Умът ви по моретата се мята,
там, дето тежките ви галеони^[1]
като велможи или богаташи,
участващи във пъстроцветен празник,
поглеждат отвисоко дребоська
на корабчетата, които бързат
поклони да им сторят до водата,
когато те, платна издули гордо,
тържествено минават покрай тях.

СОЛАНИО

Да имах толкоз стоки по морето,
поязвайте, синьор, и аз бих бил
при тях със ум и чувства постоянно:
през миг — през два тревици щях да скубя,
да проверявам вятыра; по карти
убежища и пътища бих търсил;
и всяко нещо, криещо опасност
за стоката ми, несъмнено би ме

изпълвало с тъга!

САЛЕРИО

А моят дъх,
в лъжицата щом духна, би охлаждал
не гозбата, а мене с мисълта
за туй, каква щета ми би нанесъл
един по-силен вятър във морето;
видът на пясъчния ми часовник
ми би рисувал плитчини и моя
„Свети Андрей“, заровил кил във тях
и скършил най-високата си мачта,
за да целуне гроба си; във черква
видът на камъка й би ми спомнял,
че има някъде скали опасни,
от чийто допир крехкият ми кораб
могъл би да подправи океана
със моя чер пипер и да наметне
талазите му с моите коприни!
Накратко, все бих мислил колко лесно
сега си всичко, а след малко — нищо.
Но знайки, че мисля за това
не би било мислимо да не зная
какво ме прави тъжен! Хайде де!
Антонио, туй, дето ви измъчва,
се казва не тъга, а търговия.

АНТОНИО

Не, моите товари не пътуват
в една посока и в единствен трюм,
пък и богатството ми не зависи
от изхода на таз година само.
Не, не заради стоки съм печален.

СОЛАНИО

Тогава сте се влюбили.

АНТОНИО

Фу, глупост!

СОЛАНИО

И туй не е? Тогава нека кажем,
че тъжен сте, понеже не сте весел,
тъй както, ако скачахте от радост,
вий бихте обяснили, че сте весел,
понеже не сте тъжен. Таз Природа —
кълна се в двата образа на Янус^[2]! —
създава същества невероятни:
едни, очи присвили, само чакат
да се засмеят, както папагалът
се весели при тъжен звук на гайда,
а други пък оцeten вид запазват,
дори мъдреца Нестор^[3] да им каже,
че смешката си заслужава смях.

Влизат Басанио, Лоренцо и Грациано.

Но вашият Басанио пристига
със Грациано и Лоренцо. Сбогом!
На по-достойни ще ви поверим.

САЛЕРИО

Аз бих останал да ви поразсия,
но май қръгът височък е за мене.

АНТОНИО

Не, той за вас съвсем не е висок,
но сделки ви зоват и тоз предлог
използвате.

САЛЕРИО

Здравейте, господа!

БАСАНИО

„Здравейте“, но изчезнахте съвсем!
Кога за весел пир ще се сберем?

САЛЕРИО

В свободно време винаги сме ваши!

Салерио и Соланио излизат.

ЛОРЕНЦО

Намерихте приятеля си, тъй че
ний тръгваме, Басанио. На обед
сме заедно, нали?

БАСАНИО

Не съм забравил.

ГРАЦИАНО

Синьор Антонио, защо цените
чак толкова благата на света?
Тоз, който ги купува с много грижи,
във всъщност ги загубва. Честна дума,
невероятно сте се изменили!

АНТОНИО

Светът за мен е туй, което е,
любезни Грациано: просто сцена,
върху която всеки има роля.
На мен се падна тъжна.

ГРАЦИАНО

А пък аз
бих искал да съм шут и да се сбръчкам
от весел смях! Кое е по-добре:
да сгрява вино черния ми дроб^[4] ли
или кръвта ми вопли да смразяват?

Нима е редно жив човек, съгрян
от топла кръв, безстрастно да се мъдри
като една от статуите прашни
на своите пра-прадядовци; да спи
с отворени очи; от ядове
да си печели само жълтеници?
Антонио, защото ви обичам,
ще ви го кажа: някои си крият
лицата с тънък слой от неподвижност
като повърхност блатна и мълчат
дълбокомислено, като че казват:
„Щом аз, оракулът, открехна устни,
не бива и мухите да бръмчат!“;
а знам мнозина, носещи такава,
със неизказване добита слава,
които, ако проговорят само,
след две-три думи мало и голямо
току-поглеж, обрекло се на пъкъл,
престъпвайки евангелското слово
„Не назавай ближния глупец!“^[5]
Антонио, за бога, не ловете
и вие с тоз печален лик шарана
на хорското внимание! До скоро!...
Лоренцо, да вървим! Синьори, сбогом!
Аминът на таз проповед — следобед!

ЛОРЕНЦО

До обед, значи! Вий ще извините
мълчанието ми. И аз май ставам
от тез лъжливи мъдреци. Но трудно
се взима думата от Грациано.

ГРАЦИАНО

Стой две години с мен и ще забравиш
дори звука на своя собствен глас!

АНТОНИО

Довиждане. Аз чувствам как — обратно —
след миг ще се разбъбря.

ГРАЦИАНО

Че добре,
на този свят кой трябва да мълчи?
„Езикът говежди,
щом е сготвен със лук,
и момата с надежди
за имотен съпруг!“

Грациано и Лоренцо излизат.

АНТОНИО

Да сте разбрали нещо?

БАСАНИО

Нашият Грациано успява да каже в една минута повече нищо, отколкото който и да било друг в цяла Венеция. Смисъльт в думите му е колкото две пшеничени зърна в две крини плява. Дириш го цял ден и като го намериш, оказва се, че не си струвал диренето.

АНТОНИО

Такъв си е. Но вий ми обещахте
подробности за тайнствената дама,
във чийто дом да идете решил сте
на поклонение. Коя е тя?

БАСАНИО

Вий знаете, Антонио, как много
делата си разплатих напоследък
с това, че позволих си да живея
по начин, който скромните ми средства
не можеха да издържат за дълго.
Не се оплаквам, че ми се наложи
по-свет живот — голямата ми грижа

е честно всички заеми да върна,
които разточителната младост
принуди ме да сключа тук и там.
От вас, Антонио, съм взел най-много
в пари и дружба. Дружбата ви точно
ми позволява да ви доверя
какъв е планът ми да се очистя
от всички дългове, които имам.

АНТОНИО

Разказвайте, Басанио, и стига
да бъде този план тъй честен, както
било е всичко, свързано със вас,
парите ми, аз сам и моите връзки
ще бъдем — вие го знаете — на ваше
разположение!

БАСАНИО

Във дните детски,
когато случеше се да загубя
стрелата си, след нея пусках втора
със същи сила, ъгъл и посока,
но с повече внимание, така че,
рискувайки и нея, много често
си връщах двете. Взимам този пример
от детското, защото туй, което
ще ви разкажа, е по детски чисто:
дължа ви много и така, от глупост,
загубих го. Но ако вий решите
да пуснете след първата стрела
една сестрица в нейната посока,
аз вярвам, че — следейки този път
по-зорко де ще падне — ще открия
и двете или втората поне
ще ви възвърна, като ви остана
за първата признателен дължник.

АНТОНИО

Не се ли знаем, та към обичта ми
вървите по пътечки обиколни?
Съмнявайки се в моята готовност,
ранявате ме вие по-дълбоко,
отколкото, ако ми бяхте просто
разсипали имота до стотинка.
Кажете ми как само бих могъл
да ви помогна и ще го извърша!
Разправяйте!

БАСАНИО

Живее във Белмонте
наследница прекрасна и — което
я прави дваж прекрасна — надарена
със дивни добродетели. Веднъж
от нейните очи получих нямо
послание. Тя Порция се казва
и, честна дума, не отстъпва в нищо
на своята съименничка римска —
Катоновата дъщеря^[6], жената
на Юний Брут, която предпочете
смъртта пред вдовството. И туй светът
узнал го е отдавна и към нея
по розата на ветровете плават
отвсякъде поклонници най-знатни,
за да я искат. Слънчеви коси
красят лика ѝ, сякаш златно руно,
което прави нейния Белмонте
подобен на Колхида — цел мечтана
за толкова Язоновци^[7]. Сред тях,
Антонио, ако намеря средства
да се вредя, сърцето ми подсказва,
че аз ще съм избраникът щастлив!

АНТОНИО

Сам знаеш, всичко мое е в морето,

в брой нямам нищо, нито имам стока,
която да превърна във наличност.
Но нека видим срещу моя подпис
Венеция какво ще ни отпусне!
До сетна капка ще го изцедя,
но ти ще се представиш във Белмонте.
Върви търси! И аз ще диря също.
В търговски кредит или в личен заем,
пари ще има, щом се постараем!

Илизат.

---

[1] Галеони — вид тежки товарни платноходни кораби, които пренасяли руда от Западните Индии към Испания. ↑

[2] Янус (*митол.*) — римски бог на входовете и изходите, а също и на времето. Изобразяван с две лица — весело и тъжно, гледащи в противоположни посоки. ↑

[3] Нестор — гръцки вожд от Троянската война, чието име е станало синоним на умъдрена от опита старост. ↑

[4] „...черния ми дроб...“ — по Шекспирово време черният дроб бил смятан за едно от въместилищата на страстите и смелостта. ↑

[5] „Не назовавай близния глупец...“ — перифраза на евангелския текст: „Но който рече на брат си «глупец», той ще гори в адския огън.“ ↑

[6] „...Катоновата дъщеря“ — Марк Порций Катон, римски общественик (95–46 г. пр.н.е.), е бил пример на стоическа твърдост и висока принципност; той се самоубил след победата на Цезар над републиканската армия, „за да не надживее свободата“. Дъщеря му Порция, жена на Юний Брут, един от убийците на Цезар, също тъй се самоубила след смъртта на съпруга си, като според преданието погълнала шепа жар. ↑

[7] Колхида; Язоновци (*митол.*) — според легендата Колхида — в днешна Западна Грузия — била в древността владение на цар Еет; тук в една свещена гора висяло, пазено от дракон, чудодейното Златно руно. Гръцкият герой Язон предприел на кораба „Арго“ експедиция към Колхида и с помощта на Еетовата дъщеря, вълшебницата Медея, която се влюбила в него, успял да завладее руното. ↑

ВТОРА СЦЕНА

Белмонте. Стая в дома на Порция.

Влизат Порция и Нериса^[8].

ПОРЦИЯ

Честна дума, Нериса, малкото ми тяло е уморено от този огромен свят.

НЕРИСА

Бих ви повярвала, мила господарко, ако имахте неприятности в такова изобилие, в каквото са богатствата ви; но — както виждам — тези, които преяждат, страдат колкото онези, които не се дохранват. Затова има дума: „Придържай се строго между малко и много!“ И още: „Излишеството побелява по-рано, но умереността живее по-дълго.“

ПОРЦИЯ

Добри правила и добре казани!

НЕРИСА

Да бяха и добре спазвани!

ПОРЦИЯ

Ако да постъпваш правилно беше тъй лесно, както да знаеш коя постъпка е правилна, параклисите щяха да бъдат катедрали, а колибите — дворци. Добър проповедник е онъ, който сам следва своята проповед. А на мен ми е по-лесно да поучава двайсетина души как да постъпват, отколкото да съм между тях и да постъпвам съгласно собствените си поучения. Мозъкът може да издава за кръвта колкото си ще закони, но един горещ нрав надвила двайсет хладни заричания. Лудата младост е такъв заек, че се измъква от всички мрежи на куцукащото благоразумие!... Но тези размишления едва ли ще ми

помогнат при избора на съпруг. О, аз, нещастна! „Избор“ — какво говоря? Аз нямам право нито да приема този, който ми харесва, нито да отхвърля онзи, който не ми допада. Волята на живата дъщеря трябва да се превива пред повелята на покойния баща. Не е ли тежко това, Нериса — да не можеш да приласкаеш или отблъснеш някого!

НЕРИСА

Баща ви, господарко, беше добродетелен човек, а праведниците имат пред смъртта си мъдри прозрения. И затова по този способ с трите ковчежета — златно, сребърно и оловно, надписани от него така, че който улучи мисълта му, да получи дъщеря му, аз съм сигурна, че вие ще можете да бъдете избрана само от оня, когото и сама бихте си избрала. Кажете, има ли някой измежду царствените ви поклонници, към когото да ви влече сърцето?

ПОРЦИЯ

Изброй ги един след друг и аз ще ти ги опиша поред, тъй че от самите описания ще можеш да съдиш за увлеченията на сърцето ми.

НЕРИСА

Да почнем с неаполския принц.

ПОРЦИЯ

Кой, този луд жребец ли? Моля ти се, той говори само за коня си и изтъква като главно свое качество това, че можел да си го подковава сам. Подозирам, че госпожа майка му е имала вземанедаване с дворцовия ковач.

НЕРИСА

Следва оня, пфалцграфът^[9].

ПОРЦИЯ

Той пък е един навъсен, сякаш постоянно казва: „Ако не ме искате — ваша воля!“ Може да изслуша и най-смешната история, без да се усмихне. Боя се, че щом на младост е тъй неучтиво мрачен, на старост ще се превърне в по-хленчещ философ от самия Хераклит^[10].

По-скоро бих се омъжила за мъртвешка глава с кокал в зъбите, отколкото за един от тези двамата! Опазил ме господ!

НЕРИСА

А какво ви е впечатлението от френския благородник, месье Льо Бон?

ПОРЦИЯ

Бог го е създал човек и няма как, ще трябва да го наричаме така. Зная, подигравката е грях, но този господин!... Той има по-добър кон за яздене от неаполитанеца и по-лош начин да е мрачен от графа. Той е всеки и никой. Щом свирне кос, той вече танцува, щом види сянката си, вече фехтува! Да се омъжа за него, би значело да се омъжа за двайсет души едновременно. Ако той ме отхвърли, ще му прости някак си, защото ако ме обикне до лудост, няма да мога да му отвърна със същото!

НЕРИСА

А Фокънбридж, младият английски барон? Какво можете да кажете за него?

ПОРЦИЯ

Нищо. Както и нищо на него. Защото не можем да се разберем. Той не знае нито латински, нито френски, нито италиански, а ти си ми свидетелка, че аз пък не зная за две пари английски. Той е истински красавец, но как се разговаря с актьор от пантомима? И после колко странно се облича! Личи, че си е купил камизолата от Италия, панталоните — от Франция, шапката — от Германия, и обноските — откъдето му е паднало^[11].

НЕРИСА

А какво мислите за съседа му, шотландския лорд?

ПОРЦИЯ

Че е изпълнен с дух на добросъседство, защото след като получи плесница от англичанина, обеща да му я върне, когато може.

Струва ми се, че французинът му е станал поръчител и се е записал и той за една^[12].

НЕРИСА

А младият немец, племенникът на саксонския херцог — той как ви севижда?

ПОРЦИЯ

Безобразен сутрин, когато е трезв, и отвратителен вечер, когато е пиян. В добрите си мигове той е нещо много по-лошо от човек, а в лошите си часове — нещо не много по-добро от скот. Ще се отърва от него, каквото и да става!

НЕРИСА

Но ако поискам да бъде подложен на изпитанието и избера вярното ковчеже? Откажете ли да му дадете ръката си, ще откажете да изпълните бащината си повеля!

ПОРЦИЯ

Затова ще те моля да поставиш голяма чаша рейнско вино върху едно от другите две ковчежета. Немецът даже и да знае, че дяволът е вътре, при такава съблазън ще избере него. Всичко ще направя, Нериса, но за тази гъба няма да се омъжа!

НЕРИСА

Успокойте се, господарко! Нито един от тези господа няма да ви получи. Те ми съобщиха, че са взели вече решение да се разотидат по домовете си и да не се домогват повече до ръката ви освен ако тя може да се добие, без да се избира между бащините ви ковчежета.

ПОРЦИЯ

Не, ако никой не ме получи по начина, завещан от баща ми, дори да живея колкото пророчица Сивила, пак ще си остана целомъдрена като Диана^[13]. Радвам се, че господата са проявили благоразумие и че домът на Порция се освобождава от тази порция

претенденти, защото между тях нямаше нито един, чието отсъствие да не съм жадувала до полууда. Добър им път!

НЕРИСА

А не си ли спомняте, господарко, за един венецианец, образован и храбър, който по времето, когато баща ви беше още жив, ни гостува веднъж заедно с маркиза от Монферато?

ПОРЦИЯ

Да, Басанио... Тъй се казваше, ако не се лъжа.

НЕРИСА

Не се лъжете. И от всички мъже, върху които са се спирали досега глупавите ми очи, той е според мене най-достоен за ръката на една истинска дама.

ПОРЦИЯ

Да, спомням си го. И си спомням, че заслужаваше похвалата ти.

Влиза Слуга.

Да? Какво има?

СЛУГА

Чужденците ви дирят, за да се сбогуват с вас, господарко. Освен това пристигнал е пратеник от нов поклонник — Мароканския принц. Той съобщава, че неговият господар щял да бъде тук тази вечер.

ПОРЦИЯ

Ако, щом го видя, сърцето ми му каже „Добре дошъл!“ със същата охота, с която казва „Добър път!“ на неговите предшественици, значи ще бъда истински щастлива. Но дано няма тъмна кожа като на дявол, защото инак, дори да има душа, светла като на ангел, пак ще го взема най-много за изповедник, но не и за мъж! Хайде, Нериса!... Ти върви пред нас!

Единият не е поел оттук,
а вече на вратата чука друг!

Излизат.

---

[8] Нериса — от италианското nericcia — „черничка, мургавичка“. ↑

[9] Пфалцграф — германска феодална титла (от pfalz — palatium — палат). ↑

[10] Хераклит — гръцки философ, роден в Ефес (500 г. пр.н.е.); материалист от Йонийската школа; по Шекспирово време известен и с това, че уж бил имал меланхоличен характер. ↑

[11] „...и обноските — откъдето му е паднало...“ — намек за страстта към всичко чуждестранно у младите английски дворяни от Шекспирово време, противоречаща с бедността на езиковите им познания. ↑

[12] „...и той за една...“ — политически намек за противоречията между Англия и Шотландия по Шекспирово време и за поведението на Франция, която обещавала подкрепа на Шотландия. ↑

[13] Сивила; Диана (митол.) — Сивила — нарицателно име за някои жени, на които древните римляни приписвали пророчески дарби. Най-прочута от тях била според легендата кумейската Сивила (от гр. Куме в Южна Италия), която доживяла до седемстотин-годишна възраст; Диана — римска богиня на лова, покровителка на девствениците, често отъждествявана с Луната. ↑

ТРЕТА СЦЕНА

Площад във Венеция.

Влизат Басанио и Шейлок.

ШЕЙЛОК

Три хиляди дуката — добре...

БАСАНИО

И за три месеца, господине.

ШЕЙЛОК

Три месеца — добре...

БАСАНИО

И както ви казах, с поръчителството на Антонио.

ШЕЙЛОК

Антонио — добре...

БАСАНИО

Можете ли да ми помогнете? Искате ли да ми услужите?
Мога ли да зная отговора ви?

ШЕЙЛОК

Три хиляди дуката, три месеца, поръчител — Антонио...

БАСАНИО

Вашият отговор?

ШЕЙЛОК

Антонио ми се вижда добър.

БАСАНИО

Нима сте чули някой да твърди обратното?

ШЕЙЛОК

О, не, не, не, не! Казах „добър“ в смисъл на „платежоспособен“. Макар че неговите средства са, така да се каже, във въздуха или по-точно, във водата: един от корабите му плава към Триполис, друг — към Индиите. На Риалто^[14] чух, че имал един трети в Мексико, четвърти отправен към Англия, и знам ли още колко стоки насам-натам. А корабите са талпи, моряците — смъртни; срещат се по този свят земни плъхове и водни плъхове, земни разбой — ници и водни разбойници; а има освен това и опасности от бурите, вълните и скалите. И все пак той ми се вижда добър. Три хиляди дуката. Мисля, че мога да приема подписа му.

БАСАНИО

Бъдете уверен, че можете!

ШЕЙЛОК

Трябва да бъда уверен, а за да бъда уверен, трябва да помисля. Мога ли да поговоря с Антонио?

БАСАНИО

Бихте ли желали да обядвате с нас?

ШЕЙЛОК

Да, за да ми вони на свинско, да ям от тъсткото вместилище, в което вашият пророк, Назарянина, е заключил със заклинания бесовете^[15]? Мога да купувам от вас и да продавам на вас, да се движа с вас и да говоря с вас, но никога няма да ям, да пия и да се моля с вас!... Какво ново към Риалто? Ха, кой идва насам?

Влиза Антонио.

БАСАНИО

Синьор Антонио. Това е той.

ШЕЙЛОК (*настрани*)

Я гледай го ти мазния митар^[16]!
Веднъж го мразя като христианин,
но дваж, задето от вродена глупост
пари отпуска в заем безвъзмезден
и смыква с туй приетия в тоз град
размер на ползата! Да можех само
за глезена един път да го пипна^[17],
наситил бих ненавистта, която
набрал съм не от вчера срещу него!
Той мрази нашия избран народ
и тъкмо сред търговското гъмжило
обсиства с хули мене, моите сделки
и честните ми доходи, които
нарича „лихви“! Ако му простя,
проклето да е племето ми!

БАСАНИО

Шейлок!
Не чувате ли?

ШЕЙЛОК

Изчислявах с колко
наличност разполагам и излиза,
че нямам в брой три хиляди дуката.
Но що от туй? Тубал, един богат
мой сънародник и от моя корен,
ще ми помогне. Но за колко време
ви беше нужен заемът?

Към Антонио.

Здравейте,
дълбокоуважаеми синьоре!
Току-що честното ви име беше
на устните ни.

АНТОНИО

Слушайте вий, Шейлок:
макар пари до днеска да не съм
ни давал, нито вземал със прибавка,
туй правило реших да наруша,
за да помогна на един приятел.

Към Басанио.

Узна ли той за колко става дума?

ШЕЙЛОК

Да, да, три хиляди. Прилична сума.

АНТОНИО

За срок — три месеца.

ШЕЙЛОК

Да, бях забравил.
Три месеца, тъй беше. Да, и вие
ще поръчителствате. Да помислим.
Но чакайте за миг: та вие, значи,
не давате във заем за печалба —
добре ли чух?

АНТОНИО

Да, нямам този навик.

ШЕЙЛОК

Когато Яков^[18] гледаше овцете
на вуйчо си Лаван — тоз Яков стана,
защото майка му за туй помогна,
наш трети праотец, да, точно трети
след Авраама...

АНТОНИО

И какво от туй?
Или и той е взимал вече лихва?

ШЕЙЛОК

Не, не! Не точно лихва. Не това,
което вий нарекли бихте „лихва“.
Той стори друго. Беше се условил
със вуйчо си, че той ще му плати
с тез агнета, които ще са пъстри
или напръскани. И щом наесен
овцете се разгониха и бяха
насочени към кочовете, тъй че
започна между вълнестите двойки
естественото дело на заплода,
пастирът досетлив забоде бързо
пред всяка от зачеващите женски
една нашарена със ножче пръчка,
та щом се те обягниха напролет,
родиха пъстри малки. И те бяха
за Якова. И бог благослови
успеха му. И затова до днес е
благословена всякоя печалба,
която е без кражба.

АНТОНИО

Но на Яков
оказало е щастието помощ,
а то не е подвластно на человека
и само от Всевишния зависи.
И после мигар може този пример
да освети лихварството? Или
парите са за тебе овче стадо?

ШЕЙЛОК

Не знам, ала и те плодят се бързо
в кошарите ми. Чувайте...

АНТОНИО

Видя ли,
Басанио — той, дяволът, четял
наопаки и библията даже!
Такваз душа безнравствена, която
светинята използва за свидетел,
напомня ми злодей с усмивка нежна
и румен плод със червей. Да, лъжата
нерядко бива прелестна наглед!

ШЕЙЛОК

Три хиляди дуката — кръгла сума...
Три месеца от дванайсетте... Да видим...

АНТОНИО

Е, казвай, Шейлок! Чакахме те доста!

ШЕЙЛОК

Синьор Антонио, вий много пъти
ругали сте ме — и на сред Риалто! —
за моите лични сделки и пари.
Аз само търпеливо вдигах рамо,
защото да търпи, от памтивека
е отлика на древното ни племе.
Наричахте ме вие бясно псе,
въшлив неверник, плюехте по моята
юдейска роба само затова,
че своето използвах като свое.
Така. И ето че виставам нужен.
Вий идвате и казвате ми: „Шейлок,
бръкни се малко! Трябват ни пари!“
Тъй казвате. Направо. Вие, който
се секнехте по моята брада
и ритахте ме, както чуждо куче
изритвате от прага си! Тъй, значи?
Пари ви трябвало? А аз какво

би трябало на туй да ви отвърна?
Не трябва ли да кажа: „Откъде
би могъл един пес да ви изръси
три хиляди дуката?“ Или трябва
с поклон дълбок и треперлив гласец,
задъхан от готовност работепна,
да кажа: „Господине, в сряда вие
заплюхте ме, изритахте ме вчера,
а днеска пък нарекохте ме псе;
във благодарност на ви този заем!“

АНТОНИО

Внимавай, че готов съм и сега
да те заплюя, да те наругая
и със ритници да те нагостя!
Ако ще даваш — давай тез пари
не както на приятеля се дават,
защото никога приятел няма
да иска от приятел туй, което
родило му е яловото злато^[19];
ти дай ги, както дава се на враг,
с надеждата, че щом не ти ги върне,
ще пипнеш неустойка и отгоре
ще го опозориш!

ШЕЙЛОК

Ей, колко бърже
избухвате! Аз диря дружба с вас,
стремя се да забравя всички хули,
които сте ми сипали, но тъкмо
да ви предложа свръхизгоден заем,
от който няма нищо да спечеля,
вий даже не ме слушате! Защо?
Или това, което ви предлагам,
не е любезнот?

БАСАНИО

Би било любезност!

ШЕЙЛОК

И аз веднага ще ви я окажа.
Да идем при нотариуса — там,
дори не двамата, а вие сам
ще ми подпишете една хартийка,
в която ще се казва на шега,
че ако тоз и тоз във даден срок
не изплати указаната сума
на еди-кой си, този еди-кой си
ще има право като неустойка
да вземе къс месо, тежащо фунт^[20],
от собственото тяло на дължника,
и то оттам, отдето той поиска
по свое усмотрение.

АНТОНИО

Чудесно!
Ще му подпиша и дори ще кажа:
„Невероятно милостив евреин!“

БАСАНИО

Не, с полица такава зарад мен
не ще се свържете! По-скоро аз
ще тъна в дългове!

АНТОНИО

Не се плашете!
През тез два месеца, което значи
цял месец преди срока му, ще имам
десетократно по-голяма сума!

ШЕЙЛОК

Праотче Аврааме^[21], гледай как
тез християни, тъй като изхождат
от себе си, надъхани са всеки

със недоверие към своя ближен!
Добре, кажете вий: какво печеля,
ако пропусне срока той, и аз
получа тази смешна неустойка?
Човешкото месо е безполезно
и няма стойност колкото дори
месото на говедото, овцата
или козата. С таз услуга исках
да си спечеля неговата дружба.
Ако я ще — добре. Ако ли не —
довиждане! И на доброто с лошо
недейте ми отвръща, много моля!

АНТОНИО

Не, Шейлок, чакай! Имаш моя подpis.

ШЕЙЛОК

Тогаз побързайте и съставете
с нотариуса веселия текст.
В туй време аз ще събера парите,
за малко ще отскоча в своя дом,
оставен на един пазач-разбойник,
и ще съм там.

АНТОНИО

Не се бави, добри
израилтянино!

Шейлок излиза.

По-мил е станал.
Току-поглеж, преминал към Христа!

БАСАНИО

Не вярвам на евреин в милостта!

АНТОНИО

Бъди спокоен! Подир месец-друг
флотилията ми ще бъде тук!

Излизат.

---

[14] Риалто — площад във Венеция — на времето средище на търговския живот. ↑

[15] „...заключил със заклинания бесовете...“ — намек за един текст от евангелието, в който се разказва за това как Иисус изгонил дявола от двамина, обладани от него, и го отпратил с едно стадо свине.
↑

[16] Митар (*бивл.*) — събирач на данъци в древна Юдея. Евангелието разказва как Иисус защитил митаря от презиращите го учени и фарисеи. ↑

[17] „...за глезена един път да го пипна...“ — професионален термин на борците от Шекспирово време. ↑

[18] Яков (*бивл.*) — един от праотците на еврейското племе; син на Исак. ↑

[19] „...яловото злато...“ — отзук от Аристотеловия текст, казващ, че златото — за разлика от живите същества — не можело да се плоди. ↑

[20] Фунт — английска мярка за тегло — около половин килограм. ↑

[21] „...Праотче Аврааме...“ (*бивл.*) — Авраам — първият от патриарсите на евреите, родоначалник на племето. ↑

ВТОРО ДЕЙСТВИЕ

ПЪРВА СЦЕНА

Белмонте. Стая в дома на Порция.

*Тръбен звук. Влизат Мароканският принц
със Сватата си, Порция, Нериса и Слуги.*

МАРОКАНСКИЯТ ПРИНЦ

Недейте ме отблъска затова, че
облечен съм във тъмната ливрея^[22]
на палещото слънце, със което
съседи сме и сродници най-близки.
Повикайте най-светлия красавец
от Севера, където Феб^[23] напразно
топи висулките, да се порежем
и видим кой е с по-червена кръв!
Кълна ви се, че смуглият ми образ
е стряскал не един храбрец и мамил
не малко хубавици в моя край.
Не бих си променил цвета освен
за да спечеляте вас, кралице дивна!

ПОРЦИЯ

Повярвайте, аз водя се не само
от придирчивия момински поглед,
а жребият и тъй ми е пресякъл
възможността свободно да избирам;
но ако бащините ум и опит
не бяха ме обвързали да стана
жена на оня, който ме спечели
по начина, известен вече вам,
вий, тъмни принце, в чувството ми бихте
били тъй светъл, както всеки друг.

МАРОКАНСКИЯТ ПРИНЦ

Благодаря! Водете ме към трите
ковчежета! Кълна се в ятагана,
посякъл не един персийски шах
и в цели три сражения надвил
самия Сюлейман Великолепни^[24];
наддръзнал бих най-дръзкото сърце,
надсвяткал бих най-святкация поглед,
от тигрица сукалчето бих грабнал
и срещнал бих без страх очи в очи
льва, когато рика и фучи
от жад за кръв! — Туй всичко бих извършил
да имам вас, пленителна синьора!

Ала когато Херкулес и Лихас^[25]
чрез зарове ще определят кой
от тях да бъде гръцкият герой,
уви, уви, по-силен зар могла би
да хвърли по-безсилната ръка
и мощният Алкид^[26] ще е така
надвит от хилавия си прислужник!
Ах, знам, и аз, от сляпата Фортуна^[27]
подведен, бих могъл да не улуча
това, което друг, не тъй достоен,
могъл би да постигне, и след туй
във мъки да умра!

ПОРЦИЯ

От вас зависи
или да се откажете от избор,
или във храма клетва да дадете,
че нямате ли в жребия успех,
безбрачието ще ви бъде жребий.
Така че помислете си!

МАРОКАНСКИЯТ ПРИНЦ

Аз мислих!
Водете ме към жребия, веднага!

ПОРЦИЯ

Не, първо в храма — жребият следобед.

МАРОКАНСКИЯТ ПРИНЦ

Следобед, да! Помагай ми, всевишни!
Какъв за мен ще бъде този ден,
дали проклет, или благословен?

Trъбен звук. Излизат.

---

[22] „...тъмната ливрея...“ — става дума за мурованата кожа на мароканския принц. ↑

[23] Феб (*митол.*) — друго име на Аполон, едно от главните божества на гръцката митология — бог на слънцето и изкуствата. ↑

[24] Сюлейман Великолепни (*ист.*) — Сюлейман II (1495–1566 г.) — турски султан, при когото Отоманската империя достигнала най-голямото си могъщество, завоевател на Сърбия и Унгария. ↑

[25] Лихас (*митол.*) — роб на Херкулес, прочутия герой от гръцката митология. Херкулес го хвърлил в морето, защото от неговите ръце получил ризата, пропита с отровната кръв на кентавъра Нес, която му донесла смъртта. ↑

[26] Алкид (*митол.*) — т.e. „от Алкеевия род“ — става дума за Херкулес, който бил осиновен от таванския цар Амфитрион, син на Алкей. ↑

[27] Фортуна (*митол.*) — римска богиня на щастието, случая и успеха, изобразявана с рог на изобилието, изсипващ монети, или с превързани очи, стъпила върху въртящо се колело. ↑

ВТОРА СЦЕНА

Улица във Венеция.

Влиза Ланчилото Гобо^[28].

ЛАНЧИЛОТО

Не, не, никаква съвест не може да ми забрани да побягна от този евреин, господаря ми! Дяволът ме дърпа за лакътя и току ме изкушава: „Гобо! — вика. — Ланчилото Гобо, мили Ланчилото!“ или „Мили Гобо!“, или „Миличък ми Ланчилото Гобо, плюй си на петите и да те няма! Беж оттука, ти казвам!“ Но пък пустата му съвест стои от другата ми страна и казва: „Недей, честни Ланчилото, не бързай, честни ми Гобо!“ или, както казах, с цялото ми име: „Честни ми Ланчилото Гобо, не бягай, защото хорското презрение ще те настигне!“ Добре, ама и дяволът не се дава. „Драсвай! — вика. — Драсвай, духвай или офейквай, бога ми — вика дяволът, — но тук да те няма вече!“ Хубаво, ама и съвестта, като увиснала на шийката на сърцето ми и като зашепнала: „Честни Ланчилото, не забравяй, че си син на честен баща...“ или по-скоро „на честна майка“, защото баща ми беше малко по онази част, имаше си и той... но хайде да не разправяме... та съвестта ми казва, значи: „Ланчилото, не мърдай!“, „Мърдай, и то веднага!“ — вика дяволът. „Да не си мръднал!“ — казва съвестта. „О, съвест, ти добре ме съветваш!“ — казвам на съвестта. „Дяволе, ти добре ме учиш!“ — казвам на дявола. И не знам какво да направя, защото, ако послушам съвестта си и остана при евреина, той — прости ми, господи! — е истински дявол и значи аз ще служа дяволу, а ако избягам от него, това значи, че съм послушал оня, другия, който пък е самият дявол, прости ми още веднъж, господи! И все пак евреинът, ако съдим по съвест, е такова въплъщение дяволско, че съвестта ми трябва да е просто безсъвестна, щом ми предлага да остана при него. Да, неприятелят ми дава по-приятелски съвет. Бягам, драсвам, дяволе, краката ми са на твоите заповеди!

Влиза Старият Гобо с кошица.

ГОБО

Да знаете, млади господине, как се отива към синьор евреина?

ЛАНЧИЛОТО (*настани*)

Ха! Та това е моят законороден баща, който не може да ме познае, защото страда от кокоша или по-точно от гъша слепота! Сега ще го позамотая малко!

ГОБО

Уважаеми млади господине, можете ли ми показа пътя към синьор евреина?

ЛАНЧИЛОТО

Разбира се, старче! Ще кривнеш надясно при първия завой, но при по-първия завой ще вземеш наляво, само че като стигнеш най-първия завой, няма да завиваш нито наляво, нито надясно, а ще поемеш право накриво и ще се намериш не точно там!

ГОБО

Този път, господине, май много извива. А кажете, знаете ли дали оня Ланчилото, дето е при него, е при него?

ЛАНЧИЛОТО

Кой? Господин Ланчилото?

Настани.

Сега гледайте какви сълзи ще пусне!... Ама ти господин Ланчилото ли търсиш, старче?

ГОБО

Какъв господин, господине! Не господин, а просто син на прост човек, и то пръв бедняк — това поне го знам, баща му само дето е здрав, слава богу, но е последен бедняк!

ЛАНЧИЛОТО

Е как така хем пръв, хем последен? Но да оставим бащата, сега говорим за младия господин Ланчилото.

ГОБО

Без „господин“, господине. Само Ланчилото, да ми прости ваша милост!

ЛАНЧИЛОТО

И все пак аз бих искал да зная, старче, ergo — следователно бих желал да се осведомя, ergo — тоест да бъда осветлен върху туй дали ти говориш за младия господин Ланчилото?

ГОБО

За него, за Ланчилото, ваша милост?

ЛАНЧИЛОТО

Ergo — значи, ти дириш господин Ланчилото. Само че няма защо да го дириш, защото въпросният млад господин по волята на съдбата и орисниците, а също тъй и на разни фактори, като трите парки^[29] и останалите отрасли на висшите науки, се пресели във вечността или по простому казано, се спомина.

ГОБО

Какво? О, господи боже! О, света Дево! Споминал се! Моята опора! Тояжката ми! Патерицата на старите ми дни!

ЛАНЧИЛОТО (*настрадани*)

Е, хубава работа! Нима приличам на тояга, прът или чатал!... Не ме ли познаваш, татко?

ГОБО

О, аз нещастният! Не ви познавам, господине, но много ви се моля да ми кажете: наистина ли чедото ми, бог да го прости, е умряло или не?

ЛАНЧИЛОТО

Ей, татко! Не ме ли познаваш?

ГОБО

Ах, господине, лошо виждам и не мога да ви позная.

ЛАНЧИЛОТО

То и да виждаше, кой знае... Има толкоз бащи, дето не им се ще да познаят децата си!... Но нищо! Слушай сега новини за сина си!

Коленичи.

Благослови ме, старче! Истината винаги блясва накрая. Нито едно убийство не остава скрито. Виж, това, кой чий син е, може да остане неясно за по-дълъжко време, но и то изскуча наяве някой ден.

ГОБО

Моля ви се, господине, станете! Знам, че не сте Ланчилото, моето дете.

ЛАНЧИЛОТО

А пък аз те моля да няма повече глупости, а да ме благословиш. Аз съм Ланчилото, бившото ти момче, настоящия ти син и бъдещото ти дете.

ГОБО

Не, това, че си ти, дето казваш, моят настоящ син, не го вярвам!

ЛАНЧИЛОТО

Прав си — под това и аз не мога да се подпиша, но съм положителен, че се казвам Ланчилото, че служа при евреина и че Маргарита, твоята съпруга, ми се пада майка.

ГОБО

Старата наистина се казва Маргарита! Кълна се, ако ти се казваш Ланчилото, значи си моя плът и кръв! Слава на бога!

Опипва косата му.

И каква брада само си пуснал! Ти имаш на лицето си повече косми, отколкото нашият Дръглю на опашката си!

ЛАНЧИЛОТО

Горкият Дръглю! Значи опашката му расте в обратна посока, защото, когато го видях за последен път, той беше по-космат от мене.

ГОБО

И колко си се изменил, господи! Как се погаждате с господаря ти? Аз му нося подарък. А? Разбирате ли се?

ЛАНЧИЛОТО

Много даже! Обносите му към мене бяха толкоз много мили, че аз реших да се отдалеча на също толкоз много мили от него. Този господар е истински евреин! Подарък — как не! Въже за него! Умори ме от глад. На, виж, пръстите ми се броят с ребра! Слушай, татко, подаръка, дето си го донесъл, ще го дадеш на един друг синьор. Казва се Басанио. Всички говорят, че обличал слугите си в чудесни ливреи. Ако не успея да се наредя при него, ще побягна накрай света!... Ха, каква слука! Той самият иде насам! Евреин да стана, ако остана при евреина!

Влиза Басанио, придружен от Леонардо и други Слуги.

БАСАНИО

Побързайте! Трапезата да бъде за пет часа готова. Изпратете и тез писма. Веднага да се шият ливреите. И нека Грациано да дойде незабавно у дома!

Един Слуга излиза.

ЛАНЧИЛОТО

Хайде, татенце!

ГОБО

Да ви поживи господ, ваша милост!

БАСАНИО

Благодаря ти, старче. Какво искаш?

ГОБО

Този момък, синьоре, бедното момче...

ЛАНЧИЛОТО

Не бедно момче, синьоре, а момче при богат евреин, което ви моли, както ще ви изложи баща ми...

ГОБО

Той, синьоре, е много, така да се каже, симпатичен към вас и има измерение да постъпи...

ЛАНЧИЛОТО

Накратко, синьоре, аз съм на служба при евреина и желая, както ще ви изложи баща ми...

ГОБО

Господарят му и той, синьоре, прощавайте за извержението, но са като куче и котка...

ЛАНЧИЛОТО

Работата е, синьоре, че евреинът се отнасяше лошо с мене, така че, както ще ви изложи баща ми...

ГОБО

Понеже, нали знаете, синьоре, донесъл съм тука, синьоре, няколко печени гъльба, които се осмелявам заедно с молбата си...

ЛАНЧИЛОТО

Или, казано лакомически, молбата ни се състои в това, че както моят баща, който — горкият — е наистина поостарял, но инак е честен и понеже защото, синьоре, моят баща, той...

БАСАНИО

Един да каже! Ти какво желаеш?

ЛАНЧИЛОТО

Да ви служа, синьоре.

ГОБО

Да, това е нашето ходатайнство!

БАСАНИО

Съгласен. Шейлок, твоят господар, ми каза днес, че бил си заслужавал да бъдеш повишен. Ако се смята за повишение това, да минеш от жилището на богат евреин в дома на поизпаднал християнин...

ЛАНЧИЛОТО

Има, господарю, такава поговорка: „Милостта божия е цяло богатство!“ Е, вие сте си я поделили по равно: на вас се е паднала божията милост, а пък на него — цялото богатство.

БАСАНИО

Да, тъй е май. Баща и син, вървете!...
Прости се с господаря си и после
ела във къщи!... Нека му дадат
най-пъстро украсената ливрея!

ЛАНЧИЛОТО

Да вървим, татенце! Не съм бил имал език да си намеря служба!

Разглежда дланта си.

Човек да не съм, ако някой в Италия може, когато се кълне, да постави върху библията по-хубава длан от тази! Щастлив живот ме чака, няма що! Гледай, гледай само: каква спокойна линия на живота! Е, тук има няколко съпруги, но петнайсетина женички — какво е то? Еднайсет вдовички и девет девички — това не е нищо за един мъж на място! Тук ми пише още, че ще се спася от вярна смърт: три пъти в речно легло и един път в пухено. Но това са дреболии. Тази фортуна, макар да е от женски пол, този път е била добра. Хайде, татенце, докато мигнеш, и ще съм казал „Сбогом“ на евреина!

Излиза заедно със Стария Гобо.

БАСАНИО

Та, значи, Леонардо, погрижи се за всичко туй. Купи каквото трябва, защото тази вечер ще ми дойдат най-близките приятели. Върви!

ЛЕОНАРДО

Ще бъде всичко сторено по съвест.

Влиза Грациано.

ГРАЦИАНО

Къде е господарят ти?

ЛЕОНАРДО

Там. Ей го!

Излиза.

ГРАЦИАНО

Синьор Басанио!

БАСАНИО

О, Грациано!

ГРАЦИАНО

Здравейте, бих желал да ви помоля
за нещо дребно.

БАСАНИО

Имате го вече.

ГРАЦИАНО

Вий трябва да ме вземете в Белмонте!

БАСАНИО

Съгласен съм. Но слушай, Грациано —
ти малко прям си, груб, солен в езика;
това държание добре ти ляга
и според нас не представлява грях,
но там, където първи път те виждат,
то може, чувай мене, да се стори
донейде волно. Затова те моля
да смесиш към кипящия си нрав
две хладни капки скромност; инак можеш,
страхувам се, така да ме изложиш
там, дето ще отидем, че да хвръкнат
надеждите ми.

ГРАЦИАНО

Чуйте ме, синьор
Басанио, ако не се държа
ужасно скромно, ако не говоря
най-сдържано, като при нужда само
поизругавам, ако тук от джоба
не ми стърчи молитвеник, на обед
ако при „Отче наш“, очи прикрил

под шапката си^[30], тъжно не проблем:
„Амин!“, ако докрай не се държа
възпитано, набожно и пристойно,
тъй както знае се, че всеки прави,
със цел на баба си да се понрави,
от днес нататък да не съм човек!

БАСАНИО

Добре, дано е тъй.

ГРАЦИАНО

Но тази вечер
не влиза в сметката. По нея няма
да съдите за утрешния ден!

БАСАНИО

Разбира се. Напротив, днес те искам
облечен в най-искрящата ти волност
защото цел на нашата гощавка
ще е веселието. Извини ме,
но имам работа.

ГРАЦИАНО

И моя милост
ще трябва да намине към Лоренцо
и другите. До тази вечер, значи!

Излизат.

---

[28] Гобо — от италианското gobbo — гърбав; име, заимствано от италианската комедия. ↑

[29] Трите парки (*митол.*) — богини на човешката участ в римската религия: едната предяла нишката на живота, втората я прокарвала през превратностите на съдбата, а третата я прерязвала. ↑

[30] „...очи, прикрил под шапката си...“ — по Шекспирово време знатните обядвали с шапки на главата. ↑

ТРЕТА СЦЕНА

Стая в дома на Шейлок.

Влизат Джесика и Ланчилото.

ДЖЕСИКА

Появявай, съжалявам, че си тръгваш.
Тоз дом е ад, но ти, немирен дявол,
разсейваше му пъклената скука.
На добър път! Вземи един дукат^[31]!
Довечера във новия ти дом
ще бъде гост Лоренцо. Дай му скришом
това писмо! И сбогом! Не желая
баша ми да ни види!

ЛАНЧИЛОТО

Сбогом! Езикът ми немее от голямата печал... ба!
Прекрасна невернице, прелестна еврейко! Ако някой християнин не се
е изхитрил да помогне при майсторенето ти, значи нищо не разбирам
от тези работи! Глупачки-сълзи, още малко и ще размият скалата на
мъжеството ми! Прощавай!

ДЖЕСИКА

И ти прощавай, драги Ланчилото!

Ланчилото излиза.

Ах, черен грях — сама да се червя
от срам, че дъщеря съм на баша си!
Но ако дъщеря съм му по кръв,
не съм му и по нрав. Лоренцо, мили,
удръж си ти на думата и аз,
приела нова вяра, в твоя храм

ръка за вечна вярност ще ти дам!

Излиза.

---

[31] Дукат — венецианска златна монета от XIII в., разпространила се по-късно из цяла Европа. ↑

ЧЕТВЪРТА СЦЕНА

Улица във Венеция.

Влизат Грациано, Лоренцо, Салерио и Соланио.

ЛОРЕНЦО

По време на вечерята ний тихо
ще се изнижем, бързо у дома
ще се маскираме и пак обратно
ще се явим след час!

ГРАЦИАНО

Но със костюмите не сме готови.

САЛЕРИО

И нямаме наети факлоносци.

СОЛАНИО

Без подготовка ще излезе лошо.
Аз мисля: по-добре да се откажем.

ЛОРЕНЦО

Сега е четири. Два часа стигат.

Влиза Ланчилото с писмо.

Какво те носи тука, Ланчилото?

ЛАНЧИЛОТО

Това, дето аз го нося, господине. Разпечатайте го и то ще ви
отговори!

ЛОРЕНЦО

Познавам таз ръчица нежна, чиста
и белоснежна повече от листа,
на който писала е!

ГРАЦИАНО

Вест любовна!

ЛАНЧИЛОТО

Разрешете, господа!

ЛОРЕНЦО

Къде отиваш?

ЛАНЧИЛОТО

А бе тя, господа, е една... Отивам да поканя за тази вечер
стария си господар, евреина, у новия си господар, християнин.

ЛОРЕНЦО

Дръж тука! И на Джесика предай
да чака. Но на четири очи!

Ланчилото излиза.

Приятели, гответе своите маски!
Намерих факлоносец.

САЛЕРИО

Аз тогава
отивам да се стягам.

СОЛАНИО

И аз също.

ЛОРЕНЦО

След час у Грациано!

САЛЕРИО

Ще сме там!

Излиза заедно със Соланио.

ГРАЦИАНО

А писъмцето пратено е май
от хубавата Джесика. Познах ли?

ЛОРЕНЦО

Позна. И трябва да ти кажа всичко.
Тя тук ми пише как да я открадна
от къщи ѝ. Снабдила се е вече
със ценности и облекло на паж.
Ако евреина го пуснат в рая,
това ще бъде със паспорт от тая
чудесна щерка; нея пък самата
не ще посмее да рани съдбата,
освен с предлога, че родител неин
все пак е бил неверникът-евреин!
Но да вървим. Ще го четеш по пътя.
Разбрали си, вярвам, тази вечер кой
ще бъде в мрака факлоносец мой!

Илизат.

ПЕТА СЦЕНА

Венеция. Пред дома на Шейлок.

Влизат Шейлок и Ланчилото.

ШЕЙЛОК

Върви, ще видиш разликата сам
от Шейлок до Басанио! Хе, там
ще бъде инак!... Джесика!... Там няма
да пада лапане като при мене!...
Хей, Джесика!... Той няма да ти дава
да хъркаш и да търкаш само дрехи!...
Хей, Джесика!

ЛАНЧИЛОТО

Хей, Джесика!

ШЕЙЛОК

Бе, ти!
Зашо крещиш? Кой каза да крещиш?

ЛАНЧИЛОТО

Ваша милост винаги се сърдеше, че съм чакал за всичко
заповед.

Влиза Джесика.

ДЖЕСИКА

Повикахте ли ме? Какво ви трябва?

ШЕЙЛОК

Отивам на вечеря, дъще моя.
Дръж ключовете! Но защо отивам?

Те канят ме, за да ме коткат само,
но аз ще ида, за да се натъпча
за сметка на тоз щедър християнин.
Ти, чедо мое, Джесика, стой вътре,
пази дома ми! Как не ми се ходи!
Предчувствам зло — сънувах снощи злато^[32].

ЛАНЧИЛОТО

Моля ви се, елате, господине! Моят нов господар много
държи да дадете отвратителен отговор на поканата му.

ШЕЙЛОК

И моят отговор ще е такъв.

ЛАНЧИЛОТО

И да знаете, че нещо готвят. Не казвам, че ще е точно
маскарад, но ако бъде нещо такова, то значи ненапразно ми тече кръв
от носа на последния чисти понеделник в шест часа сутринта, което се
падна точно на предиобеда на разпети петък от преди четири години.

ШЕЙЛОК

Какво? Пак маски? Джесика, внимавай!
Вратите залости и щом дочуеш
на барабана тътена безумен
и писъците котешки, които
издават кривошиите флейтисти,
да не посмееш да ми се надвесваш
над уличката, за да гледаш тия
навапщани маймуни християнски!
На строгата ни къща ти веднага
ушите затвори, за да не влиза
глънчта на веселбата им във нея.
Във посоха на Якова кълна се,
не ми е до гощавки тази вечер!
Но ще вървя!... Ти бягай, съобщи им,
че скоро идвам!

ЛАНЧИЛОТО

Бягам, господине!
А ти, красавице, следи отгоре:
християнин виждам аз,
идващ по еврейски час!

Излиза.

ШЕЙЛОК

Какво, какво ти каза този смахнат
израстък от Агариното племе^[33]?

ДЖЕСИКА

Сбогува се. Това и нищо друго.

ШЕЙЛОК

Глупакът не е лош, но лата лъвски,
в труда е охлюв, а пък денем спи
със сън на язовец. Под своя покрив
не искам търтеи. Да се омита!
И то при тоз, комуто пожелал бих
по-бързо заема си да прахоса!
Разбрано, Джесика? Сега си влез
и изпълни каквото ти заръчах!
Аз може би веднага ще се върна.
„Покрито мляко котки го не лочат!“ —
прастара мъдрост, но и днес на почет!

Излиза.

ДЖЕСИКА

Добър ти път! Щом спусне се нощта,
ти щерка ще загубиш, аз — баща!

Излиза.

---

[32] „...сънувах снощи злато...“ — според поверието на времето злато, видяно на сън, било знак за предстоящо нещастие. ↑

[33] „...от Агариното племе...“ (ббл.) — Агар е била египтянка, робиня на Авраама. Тя добила от него син, Исмаил, и жената на Авраама, Сара, прогонила майката и детето, от което произлязло враждебното на евреите исмаилтанско племе. ↑

ШЕСТА СЦЕНА

Пак там.

Влизат, маскирани, Грациано и Салерио.

ГРАЦИАНО

Лоренцо каза тук, под тази стряха
да чакаме.

САЛЕРИО

Но вече закъснява.

ГРАЦИАНО

А влюбените винаги преварват
уречения час!

САЛЕРИО

Но десет пъти
по-бързо хвърка гълъбът любовен,
когато е да свърже нова връзка,
отколкото когато по привичка
поддържа само вярност обещана.

ГРАЦИАНО

Така си е. Кой става от гощавка
тъй гладен, както сядал е на нея.
И де било е кон да се завръща
по дългия, известен вече път
с галопа огнен, който е показал
при тръгването. Да, при всяко нещо
изпитваната в гоненето жажда
с достигането бързо се охлажда.
Как, без да мисли, като млад прахосник,
се впуска в път накиченият кораб,

целуван от въздушната стихия,
и как след бурите с таз хищна стерва,
завръща се дома разбит, ограбен,
цял в дрипи и с изскочили ребра!

Влиза Лоренцо.

САЛЕРИО

Лоренцо иде. Ще говорим после.

ЛОРЕНЦО

Приятели, забавих ви, простете!
Виновни са делата ми, не аз.
Когато вий девойки ще крадете,
ще ви платя с търпение тогаз.
Елате по насам. Във този дом
живее израилският ми татко.
Хей! Има ли там някой? Обади се!

Горе се показва Джесика в момчешки дрехи.

ДЖЕСИКА

Кой вика? Кои сте вий? Отговорете,
макар да зная чий е този глас.

ЛОРЕНЦО

Това съм аз: Лоренцо, твоят скъп!

ДЖЕСИКА

Лоренцо — да. Мой скъп — и туй е вярно.
Но аз дали съм скъпа на Лоренцо?

ЛОРЕНЦО

И още как! Виж, казват го звездите
и твоята душа го потвърждава!

ДЖЕСИКА

Дръж туй сандъче! Струва си труда.
Добре е, че не можеш да ме видиш.
Срамувам се от тази си премяна.
Но любовта е сляпа — който люби,
не вижда прелестните лудории,
които върши. Купидон^[34] самичък
навярно би поруменял от свян,
да би ме зърнал в тез момчешки дрехи!

ЛОРЕНЦО

Ела! Ще носиш факлата пред мен.

ДЖЕСИКА

Какво? Сама да светя на срама си?
Любими, той и тъй е твърде явен
и по-добре да го държим във сянка!

ЛОРЕНЦО

Бъди спокойна, крие те чудесно
тоз пажески костюм. Не се бави,
че, виж, нощта се готови да побегне,
а у Басанисо ни чака празник!

ДЖЕСИКА

Минута само, да се позлатя
със повечко дукати, и пристигам.

Скрива се.

ГРАЦИАНО

Кълна се в маската си, туй девойче
е всичко друго, само не еврейка!

ЛОРЕНЦО

А аз пък се кълна, че я обичам!

Тя умна е, доколкото разбирам;
красива, ако взорът ме не лъже;
и вярна, както с дело го доказва;
и точно тъй красива, вярна, умна,
в душата ми ще царствува навеки!

Влиза Джесика.

А, мила, ти си тук? Напред тогаз.
Маскираните чакат само нас!

Излиза заедно с Джесика и Салерио.

Влиза Антонио.

АНТОНИО

Хей, кой е там?

ГРАЦИАНО

Аз, синьор Антонио.

АНТОНИО

Е, Грациано, бива ли така?
Часът е девет! Всички ви очакват!
Отлага се пирът. Излезе вята.
Басанио на кораба е вече,
аз пръснах двайсет души да ви дирят!

ГРАЦИАНО

Прекрасно! Сякаш тази новина
сама издува моите платна!

Излизат.

---

[34] Купидон (*митол.*) — римски бог на любовта, изобразяван обикновено като крилато момченце — често сляпо, въоръжено с лък и

стрели: златни — за щастливата любов, и оловни — за нещастната. ↑

СЕДМА СЦЕНА

Белмонте. Стая в дома на Порция.

Тръбен звук. Влизат Порция и Мароканският принц със Сватата си.

ПОРЦИЯ

Издърпайте завесите. Това са
трите ковчежета. Любезни принце,
избирайте!

МАРОКАНСКИЯТ ПРИНЦ

На златото блести примамлив надпис:
„Във мене ще намериш, което иска всеки.“
И сребърното обещава смътно:
„От мене ще получиш, каквото си заслужил.“
Оловното единствено заплашва:
„Със мене ще рискуваш това, което имаш.“
Но как ще разбера дали познал съм?

ПОРЦИЯ

В едно от тях е сложен моят образ.
Улучите ли го, ще бъда ваша.

МАРОКАНСКИЯТ ПРИНЦ

Дано ме направлява моят бог!
Да прочетем тез надписи отново.
Какво ми обещаваш ти, олово?
„Със мене ще рискуваш това, което имаш.“
Заради тебе, сивото ли? Риска
понявга има смисъл, но пък иска
награда по-добра! Кой златен мозък
ще бъде съблазнен от низка сгур?
Да видим пак какво ми обещава
среброто със невинния си цвят:

„От мене ще получиш, каквото си заслужил.“
Каквото съм заслужил?... Спри се, принце,
и претегли на безпристрастна длан
сам себе си! Ако светът приеме
за вярна твоята оценка, ти си
достоен за немалко. Но дали
то стига стойността на тази дама?...
Защо, защо? Не бива да изпадам
във самоподценяване страхливо!
Каквото съм заслужил?... Аз си мисля,
че заслужавам я, и то напълно,
по род, богатство, хубост и обноски!
Усещам, че достоен съм за нея
със всички тези качества и главно
със своята любов! Какво ще стане,
ако се спра и избера среброто?
Не, нека видим златото отново:
„Във мене ще намериш, което иска всеки.“
Което иска всеки? Туй е тя!
Поклонници от четири посоки
се стичат да целунат тоз кивот^[35]
и живата му дишаща реликва!
Степта персийска, пясъкът арабски
са станали на друмища, откакто
кервани от князе през тях се точат
към хубостта на Порция. Дори
царствата водни, дето вчера гордо
надигнали безброй глави пенливи,
заплюваха небето, днес не могат
да спрат това нашествие, което
минава и над тях, за да достигне
до хубостта на Порция... Таз хубост
се крие тута. Но в кое от трите?
Нима ще е затворено в олово?
Не, тази мисъл вече е кощунство!
Да погребеш такова светло чудо
в тъй тежък и безрадостен ковчег,

не е възможно! И не е възможно
да го затвориш в някакво сребро.
Греховна мисъл! Тоз елмаз могъл би
да бъде вкопчен само в чисто злато!
Във Англия на златните монети
ликът на чуден ангел е изсечен,
но той отвън е, а пък тоз е вътре.
Дано успял съм да го отлича!
Това избирам! Дайте ми ключа!

ПОРЦИЯ

Вземете, принце! Ако моят образ
е в него, аз съм ваша.

МАРОКАНСКИЯТ ПРИНЦ (*отключва ковчежето*)
Черен ад!

Какво е туй? О, ужас! Грозен череп
със свитъче във орбитата куха:

Чете.

„Прах е винаги почти
всичко, що отвън блести.
Във мъртвешките черти
тази мъдрост прочети:
който глупаво ламти
все по златни красоти,
в края ще го сполети
край на празните мечти.
Тръгвай и със тях и ти
до смъртта си се прости!“

Сбогом, слънце! Идвай, мраз!
Порция, желах те аз,
но не пощя съдбата да ни свърже,
а неуспелите си тръгват бърже!

Излиза.

ПОРЦИЯ

А ний да дръпнем нашата завеска.
Чудесно отървахме се за днеска.
Дано и всеки негов тъмен брат
така успешно върне се назад!

Излизат.

---

[35] Кивот (*гр.*) — богато украсен дървен ковчег за пазене на скрижали или свети мощи. ↑

ОСМА СЦЕНА

Улица във Венеция.

Влизат Салерио и Соланио.

САЛЕРИО

Басанио и Грациано с него
отплаваха, така е. Но Лоренцо
не е със тях.

СОЛАНИО

Пък аз разбрах, че Шейлок
разбудил Дожа^[36], който тръгнал с него,
за да претърси кораба на кея.

САЛЕРИО

Той, корабът, бе вече във морето,
но хора съобщиха, че видели
Лоренцо с Джесика в една гондола;
Антонио и той закле се също,
че влюбените бегълци не са
отплавали с Басанио.

СОЛАНИО

Възможно.

Но пръв път съм свидетел на такава
чудата смес от чувства разнородни,
каквато днеска кучият евреин
издаде в своите вопли из града:
„О, майто чадо! Моите дукати!
Открадната! О, крадлата! И то
от християнин! О, дукати мои
от християните! Закона! Съд!
Една — не, две! — торбички със дукати!

И два брилянта! Те са върху нея!
О, дъще! Дръжте я! О, чадо мое!
Торбичките ми! Дъщеря ми! О!“

САЛЕРИО

И рой хлапета тичат подир него
със вик: „Торбичките му! Дъщеря му!“

СОЛАНИО

Но своя срок Антонио да помни,
че току-виж платил за всичко туй!

САЛЕРИО

Сега се сетих: със един французин
говорих преди ден и той ми каза,
че наш търговски кораб бил потънал
в ръкава, който Франция дели
от Англия. Помислих си дали
не е пък на Антонио и тайно
помолих се да бъде нечий друг.

СОЛАНИО

Все пак за туй ще трябва да му кажем,
но тъй, че новината да смекчим.

САЛЕРИО

Разбира се — друг, толкоз благороден
търговец не е раждала земята!
Аз чух го как с Басанио прости се.
Басанио му казваше, че няма
да се забави, а пък той отвърна:
„Недей заради мене да избързваш
с делата си, Басанио, стой там,
додето те съзреят. И не давай
на спомена за полицата никак
да помрачава леките ти дни!
Бъди изпълнен с веселост и нека

насочени са твоите мисли само
към нежните прояви на любов,
които там ще сметнеш за уместни!“
Тъй каза и с очи уголемени
от сълзите, извърна се неловко
и гърбом, странно някак си му даде
ръката си. И тъй се разделиха.

СОЛАНИО

Да, мисля, че едничка тази дружба
го свързва със живота. Но да идем
скръбта му да прогоним с дума блага!

САЛЕРИО

Разбира се! Да тръгваме веднага!

Илизат.

---

[36] Дож — държавен глава на Венецианската република. ↑

ДЕВЕТА СЦЕНА

Белмонте. Стая в дома на Порция.

Влиза Нериса, съпроводена от Слуга.

НЕРИСА

Откривай бърже! Принцът арагонски
положи вече клетва и се готови
към избор да пристъпи незабавно!

Тръбен звук. Влизат Арагонският принц и

Порция, следвани от Свитите си.

ПОРЦИЯ

А туй са, благородни принце, трите
ковчежета. Улучите ли вие
това, в което скрит е моят образ,
веднага ще празнуваме венчавка;
при неуспех обаче пак тъй бързо
ще трябва да заминете оттук.

АРАГОНСКИЯТ ПРИНЦ

Синьора, аз положих тройна клетва:
във случай че съдбата измени ми,
най-първо никому да не разкрия
кое от тез ковчежета избрал съм;
след туй, докато жив съм на земята,
да не помисля вече за женитба;
и, най-подир, оттук да отпътувам
без дума повече.

ПОРЦИЯ

Да, тази клетва

е длъжен да положи всеки, който
решил е да рискува много нещо
за нещо толкоз малко като мен.

АРАГОНСКИЯТ ПРИНЦ

И аз ще го рискувам, честно слово!
Какво? До злато и сребро — олово?
„Със мене ще рискуваш това, което имаш.“
Съгласен, но поне да бе красиво,
а то олово тягостно и сиво!
Да видим златото. Е, туй е друго:
„Във мене ще намериш, което иска всеки.“
Но да не би таз дума „всеки“ тука
да означава паплачта неука,
която вижда видимото само
и вместо да прониква в същността,
като глупачка-лястовичка слепва
гнездото си отвънка, по стените,
изложени на всеки дъжд и вятър?
Не, аз не ща мечтата на такава
необразована и низка гмеж!
Да видим ти какво ще ми дадеш,
съкровищниче сребърно. Аха:
„От мене ще получиш, каквото си заслужил.“
Чудесно казано! Не е ли срамно
величие да гониш, без да имаш
печата, че достоен си за него?
Във гордост незаслужена не бива
да се намята никой! Ако служби
купуваха се само със заслуги
и почести добиваха се само
по честен начин! О, тогава колко
от тез, които чакат гологлави,
вървели биха със глави покрити!
И колко, дето днеска заповядват,
се биха подчинявали! От много
простащина нахална би било

очистено зърното благородно
и много благородство срамежливо
би блеснало сред измета на дните
за нова чест!... Но изборът ме чака:
„От мене ще получиш, каквото си заслужил.“
И аз го взимам! Дайте ми ключето,
за да отхлупя жребия си!... Ето!

ПОРЦИЯ

Тъй дълга реч за тъй нещастен избор!

АРАГОНСКИЯТ ПРИНЦ

Какво е туй? Един изплезен урод,
подаващ лист, предназначен за мен!
О, колко е далеч това плашило
от вас, синьора, и от всички мои
надежди и действителни достойнства!
„От мене ще получиш, каквото си заслужил.“
Това ли съм заслужил? Грозен присмех?
Не ща да вярвам! Чаках друга участ!

ПОРЦИЯ

Осъденияят, принце, рядко смята,
че право го е съдил съдията.

АРАГОНСКИЯТ ПРИНЦ

Какво тук пише?

Чете.

„Седем пъти в огън бях,
седем пъти туй разбрах:
Следвай разума без страх,
а бъди с мечтите плах.
Много хора с горд замах
гонят сенки и за тях

стават като мен за смях.
В път обратен вдигай прах
и прости тоз малък грях,
че над теб се подиграх.“

О, и век да чакам тук,
краят няма да е друг!
Малко ли ми бе това —
една глупава глава,
та сега, о, богове,
трябва да се връщам с две?
Сбогом, ангел мой. До смърт
клетвата ще пазя твърд!

Излиза със Светата си.

ПОРЦИЯ

...Така молеца каза на свещта.
Тез мъдреци уж знаят сто неща,
но нещо щом потрябва да решат,
успяват безотказно да сгрешат!

НЕРИСА

Тя, старата пословица си знае:
бесило ли, венчило ли — съдба е!

ПОРЦИЯ

Е, да. Спусни завеската, Нериса!

Влиза Слуга.

СЛУГАТА

Къде ли господарката се дява?

ПОРЦИЯ

Тя дява се, приятелю, тъдява.

СЛУГА

Простете, господарко!... Вън пред входа
пристигнал е венецианец млад
да извести, че вашият палат
ще бъде посетен от този, чийто
слуга бил той и от чието име
донесъл е веществени привети,
което значи, думи на поети,
скрепени с дарове. За пръв път виждам
любовен пратеник със толкоз чар.
Предшествува той своя господар,
тъй както чист априлски ден долага,
че лятото разкошно е на прага!

ПОРЦИЯ

Достатъчно! Предчувствам, ще ми кажеш,
че е красавец като теб. Нериса,
върви след мен — жадувам да узная
кого предшества нежният вестител,
разхвалван тъй от тоз приятел тук!

НЕРИСА

Басанио! Не може да е друг!

Излизат.

ТРЕТО ДЕЙСТВИЕ

ПЪРВА СЦЕНА

Улица във Венеция.

Влизат Соланио и Салерио.

СОЛАНИО

Какво ново към Риалто?

САЛЕРИО

Още се говори, че един от корабите на Антонио — и то със скъпа стока — е претърпял крушение при Гудуинските плитчини^[37] — май че тъй ги наричат англичаните — едни опасни пясъци, в които лежат погребани скелетите на много горди съдове. Та това е новото, ако кума Мълва е жена, на която може да се дава вяра.

СОЛАНИО

Бих желал този път да излезе по-лъжлива от всички кумици, дето си хрупкат сладко маковите сладкиши, а се правят пред съседките, че ронят горчиви сълзи по третия си мъж! Но работата е в това, — казано без много заобикалки и направо към целта — че нашият Антонио, честният Антонио — о, ако можех да намеря дума, която да придрожава достойно името му...

САЛЕРИО

Е, стига толкова! Казвай, каквото ще казваш, до края!

СОЛАНИО

Краят е, че Антонио е загубил нещастния си кораб!

САЛЕРИО

И дай боже, това да е краят на нещастията му.

СОЛАНИО

Да кажа бързо „амин“, че току-виж дяволът прекосил молитвата ми! Ей го, иде самолично!

Влиза Шейлок.

Е, Шейлок, какво ново в търговския свят?

ШЕЙЛОК

Вие сте знаели — и то отлично, по-отлично от всички! — че дъщеря ми се готови да хвръкне от къщи!

САЛЕРИО

Разбира се. Аз дори познавам шивача, който ѝ уши крилцата.

СОЛАНИО

Но и ти, Шейлок, не може да не си знаел, че щерка ти се е оперила. А едно пиле, щом се опери, излита от гнездото!

ШЕЙЛОК

Тя ще бъде осъдена за това на вечни мъки!

САЛЕРИО

Непременно, ако дяволът ѝ бъде съдник!

ШЕЙЛОК

Моята собствена плът и кръв да въстава!

СОЛАНИО

Собствена? Не думай, стара мършо! На тези години и още въстава?

ШЕЙЛОК

Казвам „плът и кръв“ за дъщеря си, много добре разбирайте!

САЛЕРИО

Че от твоята до нейната плът има разлика, колкото от катрана до слоновата кост, а пък кръвта ти прилича на нейната, колкото бледото рейнско на червеното бургундско. Ти я кажи друго: вярно ли е, че Антонио е претърпял загуби по морето?

ШЕЙЛОК

Ай, това е второто ми нещастие! Този фалирал разсипник, този прахосник, който сега не смее да си покаже носа на Риалто, а преди, просякът му с просяк, се перчеше издокаран по тържището! Да помни полицата си! Той ме наричаше лихвар — да помни полицата! Даваше в заем пари само от християнска любов — да помни полицата!

САЛЕРИО

Все пак сигурен съм, че и да изпусне срока, ти няма да му искаш месото я! За какво би ти послужило?

ШЕЙЛОК

За стръв, да ловя риба с него! Щом не го бива за храна, поне да нахрани мъстта ми! Той петнеше името ми на всяка крачка и ми е намалил доходите най-малко с половин милион! Той се смееше на загубите ми и хулеши печалбите ми, осърбяваща народа ми и разваляше сделките ми, охлаждаше приятелите ми и разпалваше неприятелите. И защо? Защото съм бил евреин! Та няма ли евреинът очи? Няма ли евреинът тяло, ръце, крака, сетива, чувства, страсти? Не се ли храни със същата храна като християнина, не го ли раняват същите оръжия, не страда ли от същите болести и не оздравява ли от същите лекове, не се ли поти лете и не зъзне ли зиме като него? Като ни убодете, не кървим ли; когато ни гъделичкате, не се ли смеем; когато ни отровите, не умираме ли? Е, като е тъй, когато ни обиждате, не трябва ли да мъстим? Щом приличаме на вас във всичко останало, трябва да ви приличаме и в това! Ако християнин бъде осърбен от евреин, на какво го учи християнското му смирение? На мъст! Тогава, щом християнин осърби евреина, каква трябва да бъде по християнски пример еврейската прошка? Пак мъст, нали! Вие ни учите на жестокост и аз ще приложа урока ви! И ще гледам да надмина учителите си!

Влиза Слуга.

СЛУГАТА

Господа, моят господар, синьор Антонио, е у дома си и бил желал да говори с двама ви.

САЛЕРИО

Тъкмо го търсехме навсякъде.

СОЛАНИО

Ха, още един от племето! И трети като тези двама не можеш намери освен ако самият дявол стане евреин!

Соланио, Салерио и Слугата излизат.

Влиза Тубал.

ШЕЙЛОК

Казвай, Тубал, какви новости от Генуя? Откри ли дъщеря ми?

ТУБАЛ

Бях на много места, където говореха за нея, но не успях да я намеря.

ШЕЙЛОК

Ай, ай, ай! Един диамант от Франкфурт, платен две хиляди дуката — хвръкнал! Проклятието не беше падало досега върху народа ми, не бях го усещал до днес! Две хиляди дуката само в него и още колко, колко скъпоценности! Ах, крадлата! Бих искал да я видя мъртва в краката си, с тези ценности по ушите! Да я зърна просната в ковчега, с дукатите ми в него! И нищо ново за тях, казваш? Тц-тц-тц! И кой знае колко си пръснал да я търсиш? Загуба подир загуба! Колкото откраднатото, още толкоз похарчено по диренето на крадците! И никаква отплата, никакво възмездие! Нито нейде поне някое друго нещастие освен туй, дето тегне на моите плещи; други въздишки освен тези от моята гръд; други сълзи освен тези в моите очи!

ТУБАЛ

Не, нещастия сполетяват и други. В Генуа чух, че Антонио...

ШЕЙЛОК

Какво, какво, какво? Нещастие? Нещастие?

ТУБАЛ

Да, един от корабите му потънал на връщане от Триполис.

ШЕЙЛОК

Благодаря ти, господи! Благодаря ти, господи! Но вярно ли е, вярно ли е?

ТУБАЛ

Говорих с неколцина моряци, които са се спасили.

ШЕЙЛОК

Благодаря ти, добри ми Тубал! Добри новини, добри новини! Къде говори с тях? В Генуа ли?

ТУБАЛ

Да. И пак там узнах, че дъщеря ти била похарчила за една нощ в града осемдесет дуката.

ШЕЙЛОК

Ох, прободе ме! Няма да го видя вече това злато! Осемдесет дуката наведнъж! Осемдесет дуката!

ТУБАЛ

А на връщане пътувах с неколцина, на които Антонио дължи пари, и те се кълняха, че фалитът му бил сигурен.

ШЕЙЛОК

Ох, как се радвам! Аз ще го измъча, аз ще го изтерзая! Как се радвам!

ТУБАЛ

И един от тях ми показа пръстена, който бил получил от дъщеря ти срещу една маймунка.

ШЕЙЛОК

Ах, чума да я!... Ти ме убиваш, Тубал! Това е бил моят тюркоаз^[38]! Този, който ми подари Лия, преди да се оженим! Не бих го дал за цяла гора с маймуни!

ТУБАЛ

Но пък е сигурно, че Антонио е разорен.

ШЕЙЛОК

Да, това е вярно, това е съвсем вярно! Върви, Тубал! Върви и ми наеми страж! Нека бъде готов две седмици по-рано! Ако Антонио просрочи полицата си, ще му взема сърцето! Когато няма да го има вече във Венеция, ще мога да сключвам сделки, както и каквите си искам! Върви, добри ми Тубал! Ще се срещнем в синагогата. Върви, върви! В синагогата, Тубал!

Илизат.

---

[37] Гудуински плитчини — пясъчни плитчини в устието на Темза, където често са ставали корабокрушения. ↑

[38] Тюркоаз — в миналото се е смятало, че тюркоазът притежава вълшебни свойства, между които и това да изглажда семейните конфликти, и затова е бил чест сватбен подарък. ↑

ВТОРА СЦЕНА

Белмонте. Стая в дома на Порция. Ковчежетата са на показ.

Влизат Басанио, Порция, Грациано, Нериса и Свита.

ПОРЦИЯ

Недейте бърза, много ви се моля!
Поотложете избора с ден-два!
Ако сгрешите, аз ще ви загубя,
а нещо в мене — друго, не любов —
ме кара да желая да ви виждам,
което не е признак на омраза...
Говоря много — искам да ви кажа,
че бих желала да ви имам гост
за месец, два, преди да се явите
на изпитанието. Знам, че мога
да ви подскажа избора. Но туй
ще значи клетвата си да престъпя!
А то е грях! Но ако пък сгрешите,
ще ме накарате да се разкая,
задето не съм дръзнала да стана
клетвопрестъпничка!... Ах, тез очи,
с какво вълшебство те ме раздоиха!
Сега съм аз наполовина ваша —
наполовина ваша... тоест моя...
но тъй като и моето е ваше,
то цяла ваша!... Да, но в днешно време
не всекиму удава се да вземе,
което му принадлежи, и в случай
че бъдете от своето лишен,
пратете в ада случая, не мен!...
Ах, много бъбря!... Но ако го правя,
то е, защото искам да забавя
мига на избора!

БАСАНИО

Не го бавете!
Мъчение е да живея тъй!

ПОРЦИЯ

Мъчение? Тогава си признайте:
в какво предателство към любовта
сте провинен?

БАСАНИО

Единствено в това
на подлото неверие: боя се,
че щастието ми не ще се сбъдне;
но както плам и сняг в съседство няма,
тъй любовта ми не дружи с измама!

ПОРЦИЯ

Възможно, но мъчението често
изтръгва и неистини.

БАСАНИО

„Тогава
не ме мъчи, живот ми обещай
и ще призная правдата докрай!“

ПОРЦИЯ

„Призная я и живей!“

БАСАНИО

Това и правя!
Признавам ви, че влюбен съм във вас!
О, сладостно мъчение, когато
мъчителят самичък ни подсказва
спасителното слово! Аз ви моля,
водете ме към жребия, синьора!

ПОРЦИЯ

Да бъде! Аз съм тук, в едно от трите.
Ако ме любите, не ще сгрешите!
Нериса и вий всички, настрани!
И музика, додето моят гост
извършва своя избор! Ако сърка,
да бъде краят му като на лебед,
умиращ с песен; и за да е пълно
сравнението, аз ще наводня
очите си със сълзи, та полека
той в бистрото им ложе да потъне.
Но ако пък улучи, то тогава
да бъде музиката тръбна слава,
сигнал звънлив, при чийто първи звук
тълпата верноподанна се скланя
пред току-що венчания monarch;
или да спомня утринните звуци,
които се прокрадват все по-ясни
във сънното ухо на годеника
и канят го на сватба!... Ето, той
пристъпва като младия Херакъл —
и при това подтикван от любов! —
когато иде да освобождава
ридаещата Троя от онази
девича дан, която тя дължала
на морското чудовище^[39]. И аз
съм жертвата, а пък това са там
тroyянките, следящи с ужас ням
какъв ще бъде изходът на боя.
Животът мой зависим е от твоя,
геройо скъп, и този бой свиреп
вълнува мене повече от теб!

*ПЕСЕН (която трае, докато Басанио
разглежда ковчежетата)*

*„Къде се разжда любовта ни?
В гръдта? В ума? С какво се храни?
И кой ѝ пее нани-нани?
Кажи, кажи!*

*От среща на очи родена,
тя суче ласки два-три дена,
но на четвъртия, студена,
лежи, лежи!*

*И ѝ пеят нани-нани
погребалните камбани.
Бим-бам-бум!“*

ВСИЧКИ

„Бим-бам-бум!“

БАСАНИО

Едно е външност, а пък друго — същност.
Украсата — каква велика сила!
В съда кое престъпническо дело,
подправено със словеса умело,
не се е отървало? От амвона
коя греховна ерес, подкрепена
от изглед благ и два свещени текста,
не е успяла да добие вид
на божа правда? Няма ни един
порок човешки, да не носи външно
цвета на добродетел! Само колко
страхливци, надарени със сърца
измамни като стъпала от пясък,
са пуснали бради като на Марс^[40].
но изкорми ги — черният им дроб,
във който смелостта се съхранява,
не чер, а млечнобял ще се окаже.

Затуй и кичат се с мъжествен нараст,
да плашат гаргите! Ами жените,
нима не си купуват хубостта
на грамове? И, о, природно чудо:
тез, дето с нея кичат се по-тежко,
по-леки се оказват! Кой не знае,
че буклите им, тези златни змийки,
играещи тъй младо със ветреца,
получени са често във наследство
от чужди чар, че расли са на череп,
отколе в гроба? Всякоя украса
е бряг, приканващ със скали подводни,
красиво було, под което често
се крие грозотия. Тя е ловка
примамка, чрез която хитростта
пленява разума. Затуй, о, злато,
разкошно, но все пак неуголило,
глада на Мидас^[41], аз не те желая!
И теб не ща, сребро, посредник, тичаш
между човеците! Но ти, олово,
ме трогваш със сурвото си слово
и радваш ме със своя облик сив.
Избирам те! Дано да съм щастлив!

ПОРЦИЯ

Как всички други чувства отлетяха;
съмненията, рязката уплаха,
гнетът и ревността зеленоока!
Любов, смири на радостта потока,
възторга сдръж, екстаза отслаби —
със щастие преляло да не би
да ме удавят!

БАСАНИО (*отваря оловното ковчеже*)

Порция! Ликът ви!
Не, не, успял е някой полубог
почти да сътвори човек отново!

О, тез очи! Дали се движат те,
или така изглежда ми, защото
аз движа своите? О, двете устни,
които дъх нектарен е открехнал!
Такава именно раздяла сладка
на сладката им дружба отговаря!
Косите? Да, художникът от тях
с умение на паяк изтъкал е
златиста мрежа, за да падат в нея
като комарчета сърцата мъжки;
но как с очите е успял, не зная —
когато нарисувал е едното,
как то не му е заслепило двете,
та смогнал е да му изпише братче?
А както моята похвала куца
пред таз тъй вярна снимка от живота,
така самата тя напразно тича
зад образеца жив!... Но нека видим
какво ще ми предскаже този свитък:

Чете.

„Ти разбра, че външността
често крие суета
и под мойта сивота,
смел, отвори си врата
към сплавта от красота
и душевна чистота.
Ако нейде по света
нямаш другаде мечта,
за целувката света
слей със Порция уста!“

Мил свитък, но угодно ли е вам?
Пристигвам, за да взема и да дам!

Целува я.

Като атлета, който чувства ясно
сред одобрението многогласно,
че е надвил, но още изумен е
и в шемет пита се: „Дали за мене
са всички тез възторзи, или не?“,
така и аз, пред вас на колене,
със кръв, шумяща във главата лудо,
не вярвам в туй невероятно чудо,
додето то е голо и само,
без подпис ваш, заверка и клеймо.

ПОРЦИЯ

Басанио, мой скъпи, туй съм аз.
Не съм тщеславна, но заради вас
бих искала да съм хиляда пъти
по-хубава, по-умна, по-богата!
Във вашите очи за да израсна,
мечтая да надмина всяка друга
по дарби, чарове, имоти, връзки.
Но сборът на това, което имам,
е празен сбор от нули: аз съм приста,
неука и неопитна девойка,
щастлива, че не е все още стара,
за да се учи; още по-щастлива,
че е израсла не дотолкоз тъпа,
та да не може да се образова;
и най-щастлива, че на вас отдава
за ръководство разума си крехък,
учителю, владетелю, кралю!
Със мене всичко мое става ваше.
Аз бях глава на този дом, хазайка
на таз прислуга, господарка пълна
на себе си. От днешка дом, прислуга,
самата аз — сме ваши. В знак на туй
вземете, господарю, този пръстен,

но знайте: ако с други го смените,
загубите го или подарите,
това на мен причиня ще достави
със право да отхвърля любовта ви!

БАСАНИО

Синьора, вий отнехте ми речта!
Сама кръвта ми сякаш ви говори
и пълни ме със радостния смут,
настъпващ във тълпата забръмчала
след словото на краля й обичан,
когато всички чувства се взаимно
унищожават и остава само
ликуване, изказано и не —
но вярвайте, ако се разделят
тоз пръст и пръстен, в мене дух и плът
ще се разкъсат. И тогава знайте,
че вашият Басанио е мъртъв.

НЕРИСА

Госпожо, господине, дойде ред
за всички тук присъстващи, чиито
желания се сбъднаха напълно,
да викнат: „Радост! Радост и любов
за господарката и господаря!“

ГРАЦИАНО

Вам, господарю мой, и вам, синьора,
аз щастие безкрайно пожелавам,
защото се надявам, че и вие,
когато дойде време за венчавка,
не ще откажете наред със вас
такъв обряд да изтърпя и аз.

БАСАНИО

От все сърце, но откъде жена?

ГРАЦИАНО

Аз я дължа на вашта добрина.
Съзряхте вий хазайката, на мен пък
прислужницата хвана ми окото;
вий влюбихте се пламенно, аз също
реших от вас назад да не остана;
от жребий вий зависехте, аз тоже
на косъм бях но същата причина,
защото, колкото и пот да леех
във ласки и макар от нежни думи
да ми пресъхна гърлото, успях
от таз красавица да грабна само
това полуусъгласие най-сетне —
и моля бога да не се отметне! —
че с мен ще се венчае, ако вие
успеете да вземете ръката
на господарката й. Инак — ядец!

ПОРЦИЯ

Нима това е истина, Нериса?

НЕРИСА

Ах, да, синьора, ако разрешите.

БАСАНИО

А честно ли говориш, Грациано?

ГРАЦИАНО

Съвсем честно, синьор!

БАСАНИО

Тогава сватбата ви ще бъде чест за нашето празненство.

ГРАЦИАНО

И който направи първото момче, получава кесия с дукати!

НЕРИСА

Добре ще е да ти падне!

ГРАЦИАНО

Напротив, тъкмо ако ми падне, няма да е добре!
Но кой се вижда?
Лоренцо с друговерката. И с тях
Салерио, приятелят ми стар!

Влизат Лоренцо, Джесика и Салерио.

БАСАНИО

Лоренцо и Салерио — чудесно!
Добре дошли, ако съм вече в право
така да ви приветствам в този дом!
Прекрасна Порция, това са мои
приятели.

ПОРЦИЯ

И мои също значи.
Бъдете наши гости, господа!

ЛОРЕНЦО

Благодаря за таз висока чест.
Да си призная, не възнамерявах
да идвам тук, но срещнахме случайно
Салерио и той почти насила
ни взе със себе си.

САЛЕРИО

И знам защо.
Синьор Антонио ви поздравява.

Дава на Басано писмо.

БАСАНИО

Преди да го отворя, как е той?

САЛЕРИО

Не е добре, макар и да е здрав,
но здрав по дух, макар и не добре.
Писмото впрочем ще ви каже всичко.

ГРАЦИАНО

Нериса, занимавай чужденката!
Приятелю Салерио, да чуем:
що ново във Венеция и как е
добрият ни Антонио, тоз княз
между търговците? Да би узнал,
че ние със Басанио сме двама
Язоновци, че руното е наше!

САЛЕРИО

Да бяхте завоювали туй руно,
което той загуби!

ПОРЦИЯ

Май писмото
съдържа лоши вести, от които
страниците на Басанио бледнеят!
Умрял е скъп приятел! Нищо друго
не би могло да промени тъй бързо
лика на толкова спокоеен мъж.
Ах, боже! Все по-лошо и по-лошо!...
Мой друже, като ваша половина,
аз мисля, че съм в право да узная
поне наполовина туй, което
тоз лист ви казва.

БАСАНИО

Да, любов, но той
ми казва най-печалните неща,
които са очерняли хартия.
Спомнете си: когато ви признах,

че ви обичам, аз признах ви също,
че нямам нищо, че богат съм само
със своята кръв. Това бе чиста правда
и аз говорех като благородник.
Ала сега на вас ще стане ясно,
че даже и със тези честни думи
съм лъгал като сетен самохвалко,
понеже трябвало е да ви кажа,
че туй, което имам, е във същност
не нищо, а по-малко и от нищо,
че за да дойда тук, съм задлъжнял
към свой приятел, който зарад мен
е задлъжнял към своя неприятел.
Писмото е от него и аз чувствам,
че този лист е неговото тяло
и всяка буквица във него — рана,
шуртяща кръв!... Салерио, кажете,
наистина ли всичките му стоки
потънали са? Тез от Лисабон
и Мексико? От края берберийски^[42]?
От Англия и Триполис? Нима
не е успял едничък негов кораб
през острите засади на скалите
да се промъкне читав?

САЛЕРИО

Ни един.

Освен това изглежда, че дори
и да намери някъде пари,
за да плати дълга си, вече оня,
евреинът, едва ли ще ги вземе.
Не зная същество в човешки образ
да храни към човек такава злоба!
На дожа той досажда ден и нощ,
крещи, че ако не получел свойто,
законността в републиката щяла
да се разклати цяла. Двайсет души

търговци тежки, много първенци
и дожът сам говориха със него,
но не успяха да го отклонят
от злата мисъл. Той едно си знае:
дълг, полица, просрочка, неустойка!

ДЖЕСИКА

И аз го чух, когато бях в дома му,
да заявява на Тубал и Хус,
от неговото племе, че дори
пред двайсет пъти повече дукати,
отколкото Антонио дължи му,
би предпочел месото му да вземе.
Познавам го добре: ако законът,
властта и силата не му попречат,
Антонио ще си пострада зле!

ПОРЦИЯ

И тоз Антонио в опасност, значи
е ваш приятел?

БАСАНИО

Да, и най-добрият!
Човек от тези редките, които
не дирят корист и не знаят отдих,
когато е за правене добро,
и който носи в себе си честта
на древен римски гражданин.

ПОРЦИЯ

А колко
дуката на евреина дължи?

БАСАНИО

Три хиляди. И всички зарад мен.

ПОРЦИЯ

Не повече? Шест хиляди му дайте!
И удвоете ги! И утроете
полученото! Но не бива косъм
да падне от главата на такъв
приятел рядък по вина на моя
Басанио! Да идем първо в черква
да се венчаем, а след туй веднага
летете към Венеция при своя
приятел пръв! Не искам да лежите
до Порция с измъчена душа!
Аз злато ще ви дам да погасите
нищожния си заем двайсет пъти.
Сторете го и доведете тук
приятеля си. Дотогаз ний двете
вдовици и девици ще останем.
Но да вървим! Напред! Че път ви чака
веднага подир сключване на брака.
И не, не се отдавайте на скръб —
платих ви скъпо, тъй че сте ми скъп!
Но, моля, прочетете ми писмото!

БАСАНИО (*чете*)

„Скъпи ми Басанио, корабите ми потънаха,
заемодателите са ме хванали за гърлото, състоянието ми се стопи,
полицата ми към евреина е просрочена и ще трябва да я платя с живота
си. Но вие ще се издължите към мене докрай, ако ви зърна, преди да
умра. Все пак решавайте сам — не бих искал това писмо да ви насили,
ако обичта сама не ви тласка към мен. Прощавайте!“

ПОРЦИЯ

Вървете, скъпи! Оставете всичко!

БАСАНИО

Щастлив ме прави вашата повеля,
но тъй назад ще бъда устремен,
че няма да проточа с миг в постеля
раздялата помежду вас и мен!

[39] „...морското чудовище...“ (митол.) — един от подвизите на Херкулес е спасяването на дъщерята на троянския цар Лаомедонт, Хезиона, която трябвало да бъде хвърлена за храна на едно морско чудовище, за да бъде умилиостивен богът на моретата Посейдон. Хероят извършил този подвиг, за да получи прочутите коне на Лаомедонт. ↑

[40] Марс (митол.) — римски бог на войната, съответстващ на гръцкия Арес. Изобразяван като силен мъж в бойни доспехи. ↑

[41] Мидас (митол.) — цар на Фригия, когото Дионисий надарил със способността да превръща в злато всичко, до което се докосвал. Мидас щял да умре от глад, защото и храната му се превръщала в скъпия метал, ако Дионисий не си бил взел обратно дара. ↑

[42] „...край берберийски...“ — Берберия — или Варвария — е била наричана по Шекспирово време частта на Африка, граничеща със западната част на Средиземно море. ↑

ТРЕТА СЦЕНА

Улица във Венеция.

Влизат Шейлок, Соланио, Антонио и Тъмничар.

ШЕЙЛОК

Пази го, тъмничарю! Нито дума
за милост! Туй е гламавият, който
отпускаше пари във заем даром!
Пази го, тъмничарю!

АНТОНИО

Чуйте, Шейлок!

ШЕЙЛОК

Аз искам свойто! Полицата! Клех се,
че ще си взема вписаното в нея!
Ти казваше ми „куче“ без причина.
Добре тогава. Щом като съм куче,
опитай зъбите ми! Дожът няма
да ти помогне! Хубав тъмничар!
Затворникът му се примолил малко
и той веднага с него на разходка!

АНТОНИО

Поспрете, Шейлок! Чуйте да ви кажа!

ШЕЙЛОК

Не искам да те чувам да ми казваш!
По полицата и това е всичко!
Ще ми говори! Аз не съм от тези
душициmekушави, дето охкат
и ахкат, щом захленчи християнин!
Не ме преследвай! И не се надявай!

По полицата!

Излиза.

СОЛАНИО

Честна дума, туй е
най-яростният пес, живял сред хора!

АНТОНИО

Да го оставим! Няма да го моля.
Той иска ми смъртта и знам защо:
помагал съм на негови длъжници
от зъбите му да се отърват —
затуй ме мрази.

СОЛАНИО

Сигурен съм, дожът
ще отмени подобна неустойка!

АНТОНИО

Не, дожът е безсилен пред закона,
защото, накърнявайки правата
на чужденците, би подбил у тях
доверието в нашата държава,
а търговията международна
е всичко за Венеция. Но стига!
От загуби и скърби тъй отслабнах,
че утре в мен ищецът кръвожаден
не ще намери своя фунт от плът.
Води ме, тъмничарю! Нека само
Басанио пристигне, за да види
сърцето ми дълга си как отдава,
пък след това, каквото ще да става!

Излизат.

ЧЕТВЪРТА СЦЕНА

Белмонте. Стая в дома на Порция.

Влизат Порция, Нериса, Лоренцо, Джесика и Балтазар.

ЛОРЕНЦО

Синьора, забелязвам, че високо
цените вий приятелството мъжко!
Не ви го казвам, за да ви лаская,
това личи от начина, по който
понасяте предбрачната раздяла.
Но ако знаехте какъв чудесен
и благороден мъж е тоз, комуто
оказвате такава чест и помощ,
и колко искрено обича той
съпруга ваш и господаря мой,
по бихте се гордели с таз услуга,
отколкото със всяка своя друга
привична добрина.

ПОРЦИЯ

За ни една
до днес не съм се каяла и няма
за таз да се разкая: между двама
приятели, които във беседи
или забави времето разделят
и свързани са от взаимна обич,
не може да не съществува близост
в характера, в обноските, в духа.
Туй кара ме да мисля, че и този
Антонио, щом толкоз е обичан
от моя господар, е сигур много
приличен нему. Ако туй е вярно,

то евтина цена ще съм платила,
за да спася от злото този двойник
на моя мил, което пък го прави
мой двойник също... Само че това
звучи съмнително. Но чуйте друго:
Лоренцо драги, за известно време
ви поверявам целия си дом.
Заклех се пред небето да живея
в молитва, придружена от Нериса,
додето нейният и моят мъж
се върнат вкъщи. Двете ще се скрием
във манастирче, недалеч оттук.
Недайте ми отказва таз услуга,
която обстоятелства и обич
ме карат да ви искам!

ЛОРЕНЦО

Да откажа?
Издайте само заповед, синьора!

ПОРЦИЯ

Прислугата е вече известена
и ще ви слуша — Джесика и вас, —
тъй както слуша моя мъж и мен.
Така че сбогом и до близка среща!

ЛОРЕНЦО

Щастливи часове и ведри мисли!

ДЖЕСИКА

И съдъване на всичките мечти!

ПОРЦИЯ

Благодаря ви, Джесика. Вам също
желая радост!

Джесика и Лоренцо излизат.

Чувай, Балтазар!
До днес ти бил си ми служител верен
и днес на твойта вярност се осланям.
Вземи това писмо, лети със него
към Падуа и го предай в ръцете
на братовчед ми, ти го знаеш, доктор
Беларио. От него ще получиш
книжа и дрехи. Грабвай ги и тичай
към корабчето, дето всеки ден
пътува към Венеция! Когато
пристигнеш там, аз вече ще те чакам.

БАЛТАЗАР

Не ще загубя нито миг, синьора!

Излиза.

ПОРЦИЯ

Ела, Нериса! Нещо съм скроила:
ще видим ние своите съпрузи,
преди да ни очакват.

НЕРИСА

Ами те?
И те ли ще ни видят?

ПОРЦИЯ

Ще ни видят,
но в дрехи, чийто вид ще ги излъже,
че сме снабдени със онуй, което
ни липсва всъщност. Щом се пременим
като младежи, хващам се на бас,
по-ловкият от тях ще бъда аз:
Две ситни крачици в една веднага
ще удължа и със ръка на шпага,

подсказвайки със своето гласче,
че правя се на мъж, а съм момче,
ще записука за ужасни свади,
за врагове, лежащи на грамади;
ще лъжа за красавици, които,
понеже до сърцето ми закрито
да си проправят път не са успели,
са заболели и дори измрели
като мухи! Но нямало е как!
От мен да е зависело, все пак
за други там оставил бих ги живи,
но те... И тъй хлапашини лъжливи
ще трупам, та да мисли всеки мъж,
че правилно узнал е изведнъж
под моите обноски кавалера,
излюпен от училището вчера!
О, аз го знам тоз тип на самохвалко
и мога от хвалбите му не малко
да пусна в ход!

НЕРИСА

Разбрах ви. Значи трябва
аз също да си сложа нещо мъжко?

ПОРЦИЯ

Ах, как го каза! Някой да те чуе!
Подробностите след това! Ела!
Пред парка чака нашата кола.
Върви след мен! Минутите летят,
а имаме над двайсет мили път!

Излизат.

ПЕТА СЦЕНА

Парк в Белмонте.

Влизат Ланчилото и Джесика.

ЛАНЧИЛОТО

Точно така. Казано е: греховете на бащите падат върху децата им. И затова, повтарям, страх ме е за вас. Винаги съм ви говорил откровено и затова ви изказвам пертурбацията си: можете да бъдете съвсем спокойна, положителен съм, че сте осъдена на вечни мъки! Вярно, в ума ми се ражда една надежда, но и тя е такава една, тъй да се каже, незаконородена...

ДЖЕСИКА

А каква е, ако мога да зная?

ЛАНЧИЛОТО

Ами такава: надявам се, че вашият баща не ви е направил; тогава няма да сте дъщеря на евреин.

ДЖЕСИКА

Надеждата ти е наистина незаконна, защото и тъй да беше, пак бих носила греха на майка си.

ЛАНЧИЛОТО

Вярно, вие сте двустранно осъдена: ако избегнем бащината ви Сцила, ще се набутаме в майчината ви Харибда^[43]. Няма спасение!

ДЖЕСИКА

Ще ме спаси мъжът ми: той ме направи християнка.

ЛАНЧИЛОТО

И голяма грешка е направил: на този свят и така ние, християните, се наплодихме тъй много, че едва се изхранваме, а от това произвеждане на нови като вас цената на свинското месо ще скочи нагоре. Ако всички станем свинеядни, човек скоро няма да може да си купи резенче сланинка за тигана!

ДЖЕСИКА

Добре, добре, Ланчилото! Мъж ми иде, сега ще му кажа какво говориш!

Влиза Лоренцо.

ЛОРЕНЦО

Ей, Ланчилото; ако продължаваш да шушукаш с жена ми по ъглите, ще почна да я ревнувам от теб!

ДЖЕСИКА

Не се бой, Лоренцо, ние сме сърдити. Той направо ми каза, че на небето нямало да има милост за мене, защото съм била дъщеря на евреин; и че ти си бил виновен пред обществото, защото си покръствал евреи и с това си повишавал цената на свинското.

ЛОРЕНЦО

Аз пред обществото ще се оправдая, но той не знам какво ще прави, като го попитат защо е надул корема на своята грозотия.

ЛАНЧИЛОТО

Моля, моля, господарю! Първо, тя с нищо не е ощетена, защото каквото е загубила откъм чест, спечелила го е откъм обем; и, второ, тя не е грозотия, а грошотия, защото е от тия, които за грош са съгласни.

ЛОРЕНЦО

Как всеки глупак вече знае да играе на думи! Струва ми се, че умните хора скоро съвсем ще замълъкнат и бъбренето ще се цени само при папагалите! Бягай, кажи да бъдат готови за вечеря!

ЛАНЧИЛОТО

Няма нужда, господарю. И така всеки си има корем, готов за тази работа.

ЛОРЕНЦО

Боже, колко сме духовити! Кажи им тогава да сложат масата!

ЛАНЧИЛОТО

И масата, господарю, си е сложена на мястото открай време. Казва се — с ваше разрешение — „да наредят вечерята“.

ЛОРЕНЦО

Добре тогава, кажи им да наредят вечерята!

ЛАНЧИЛОТО

Веднага, само че какво толкова ще я нареждат, като тя ще се размеси вътре.

ЛОРЕНЦО

Хайде, стига си се ловил за думите! Искаш да си покажеш наведнъж цялото остроумие. Разбирай човешки, когато ти говорят човешки: нареди на слугите да сложат покривката върху масата и да наредят върху нея блюдата, защото ние сме гладни и бихме искали да вечеряме. Сега ясно ли е?

ЛАНЧИЛОТО

Напълно, господарю! Да наредя покривката да бъде наредена и да наблюдавам някое от блюдата да остане под масата, защото и ние, слугите, макар и сиромаси, си имаме stomasi!

Излиза.

ЛОРЕНЦО

Шегува се, но всичко има смисъл!

Уж прост, пък е строил във своя мозък
цял полк от остроумия. А зная
мнозина по върха на обществото,
които за една игра на думи
се хвърлят срещу разума във бой...
Е, как се чувствуаш, Джесика? Кажи ми,
допадна ли ти нашата хазайка,
жената на Басанио?

ДЖЕСИКА

Да, много.

И според мен Басанио е длъжен
да бъде безупречен спрямо нея,
защото таз жена благословена
ще му даде тук долу райска радост,
а туй небе не оцени ли той,
и другото едва ли ще получи!
Ако се случи, бог да спори с бог
за нещо си и трябва в тоз облог
да се заложат две девици равни
и Порция едната е, ще трябва
към другата да се прибави ценност,
защото като Порция земята
не знае втора!

ЛОРЕНЦО

В моето лице
дарена си и ти с тъй рядък мъж!

ДЖЕСИКА

Изчакай мойто мнение за теб!

ЛОРЕНЦО

Добре, ще ми го кажеш на вечеря!

ДЖЕСИКА

Сега, сега, докато чувствам глад!

ЛОРЕНЦО

На масата не е ли по-уместно?
Така с храната ще го смеля лесно.

ДЖЕСИКА

Съгласна! Ще го имаш на поднос,
и то с подправки и пикантен сос!

Илизат.

---

[43] Сцила, Харибда (*митол.*) — имена на две чудовища, които обитавали двете страни на тесния морски пролив, през който Одисей едва успял да преведе кораба си; поетичен образ на скалите и водовъртежите, които правели Месинския пролив — между Калабрия и Сицилия — опасен за мореплавателите от древността. ↑

ЧЕТВЪРТО ДЕЙСТВИЕ

ПЪРВА СЦЕНА

Венеция. Залата на съда.

Влизат Дожът, Членовете на съда,

Антонио, Басанио, Грациано, Соланио и други.

ДОЖЪТ

Присъства ли търговеца Антонио?

АНТОНИО

Присъства, ваша светлост.

ДОЖЪТ

Горко ти! Срещу себе си ще имаш
ужасен изверг със сърце от камък,
незнаещ прошка и лишен от капка
човешчина.

АНТОНИО

Да, чух, че ваша светлост
направили сте всичко да смекчите
жестокия муиск, но той упорстввал;
и тъй като не зная как законно
да се спася от дивата му злоба,
на неговия бяс решил съм свойто
търпение да противопоставя;
въоръжен със него, всяко зло
в спокойствие душевно ще посрещна.

ДОЖЪТ

Повикайте евреина да влезе!

СОЛАНИО

Той вън е, ваша светлост. Ей го, иде!

Влиза Шейлок.

ДОЖЪТ

Сторете място! Нека да застане
с лице към нас. Е, Шейлок, всички мислят
— включително и ний, — че ти си искал
да издържиш злодейската си роля
до този миг, за да ни смаеш всички
със жест на милост, по-невероятна
от твоята жестокост досега;
със други думи, че макар до днес
да си държал за страшната разплата
(която състои се в един фунт
месо от злополучния ответник),
сега не само ще си дръпнеш иска
за неустойката, но и навярно
ще му простиш едната половина
от заема, когато си представиш
как беше той премазан от беди,
способни да разчуваат даже хора
със медна гръд и кремъчно сърце,
да развълнуват турци и татари,
несвики на нежности. Е, казвай!
Очакваме с добро да ни зарадваши,
евреино!

ШЕЙЛОК

Аз казах, ваша светлост:
заклел съм се във Съботата свята
на племето ми, че ще си получа
по полицата. Ако мойто право
потъпчете, потъпквате закона
и свободите в своя собствен град.
Знам, вий ще ме попитате защо
избирам къс ненужен леш пред цели
три хиляди дуката. Аз не искам

да обяснявам. Нека кажем просто:
Приумица! Не ви задоволява
тоз отговор? Тогаз да си представим,
че вкъщи тича плъх и аз не мога
да го понасям вече и готов съм
да дам три хиляди на оня, който
отрови го. Не? Пак не сте доволни?
Да вземем други примери тогава:
един повръща, зърнал свинска зурла,
ухилила се в блюдото; друг бяга,
когато види котка; трети, само
щом гайда писне носово, не може
да си сдържи мехура. Лична склонност
— у всекиго различна — ни изпълва
със обич и ненавист. И затуй,
тъй както тези тримата не могат
да обяснят защо повръща този
от свинското, а оня се страхува
от котката, принасяща ни полза;
пък третият от веселата гайда
в миг става неприятен за съседа
и дваж за себе си — така и аз
не мога — пък и не желая — своя
бездислен иск да обясня със друго
освен с необяснимата ненавист,
вгнездила се във мен към този ваш
Антонио. Сега дали е ясно?

БАСАНИО

Не, никак! Този отговор безчувствен
не извинява твоята жестокост!

ШЕЙЛОК

Не съм дошел да ти доставям радост
със своите отговори!

БАСАНИО

Според теб
човек, щом мрази, трябва да убива?

ШЕЙЛОК
Да мразиш, значи да желаеш смърт!

БАСАНИО
Зарад една-единствена обида?

ШЕЙЛОК
Едно ухапване отровно стига!

АНТОНИО
Безцелно е да спорите със него.
По-лесно ще накарате морето
да спре закономерния си прилив,
по-лесно злия вълк ще убедите
да върне сам отвлеченото агне,
по-лесно ще принудите гората
да не бучи при порива въздушен,
да, всичко туй по-лесно ще ви бъде
да свършите, събрано на едно,
отколкото със малко да смекчите
сърцето му еврейско! Затова,
Басанио, недейте му предлага
каквото и да е и нека следва
процесът своя ход, дорде получим
той свойто и аз свойто!

БАСАНИО
Ето тук
наместо три — шест хиляди дуката!

ШЕЙЛОК
Шест хиляди! Да бе насечен всеки
от тях на шест и всяка шеста част
да станеше дукат, аз пак не бих

ги взел пред неустойката!

ДОЖЪТ

А как,
на милост божа ти ще се надяваш,
като самият милост не познаваш?

ШЕЙЛОК

От що да се боя, щом зло не правя?
Самите вие нямате ли роби,
които като най-презрян добитък —
магарета или коне впрегнати —
за тежък труд използвате, защото
сте ги платили? Ако аз ви кажа:
„Пуснете ги! Женете ги за своите
наследнички! Защо да се потят
под тежестта? Защо и те да нямат
легла от пух, небцето си и те
да не услаждат с ястия отбрани?“
Ще кажете: „Но робите са наши!“
И аз ви казвам: Този фунт мясо
е мой, платен от мен, и аз съм прав
да си го искам. Ако той ми бъде
отказан тутка, срам за този съд,
позор за венецианските закони!
Аз диря правосъдие и питам:
дали ще го получа, или не?

ДОЖЪТ

Съдът отлага се, додето дойде
Беларио, юристът падуански,
когото сме поканили нарочно
да се произнесе по този случай.

СОЛАНИО

От Падуа пристигна току-що
вестител, ваша светлост.

ДОЖЪТ

Нека влезе!

БАСАНИО

Антонио! Главата горе! Дръж се!
Ще дам на тоз евреин всичко свое —
и кости, и месо! — преди да вземе
за моя заем капка кръв от теб!

АНТОНИО

Не, аз съм заразената овца
от стадото, за ножа само годна;
плодът размекнат, който пада първи
от клонката. И нека бъде тъй!
Ти можеш само да останеш жив,
за да напишеш епитаф горчив
над гроба ми.

Влиза Нериса, преоблечена като писар.

ДОЖЪТ

От Падуа щом идеш,
Беларио навярно те изпраща.

НЕРИСА

Да, ваша светлост, и със мене своите
приветствия.

Подава му писмо. Дожът го отваря и зачита.

ГРАЦИАНО

Евреино, защо
си точиш ножа толкова усърдно
о тока на обувката?

ШЕЙЛОК

По-лесно
да реже неустойки!

ГРАЦИАНО

Не о тока —
точи го о душата си жестока!
По острота пред нея той отстъпва:
с тъй тънко острие е тя, че даже
секирата на градския палач
не ѝ е равна! Казвай, ни една ли
молба до тебе не намира достъп?

ШЕЙЛОК

От твоя ум родена, ни една!

ГРАЦИАНО

Презрян копой! Това, че съществуваш,
разклаща християнската ми вяра
и кара ме да вярвам с Питагора,
че могат животинските души
в човешките тела да се преселват^[44].
Душата ти, преди да стане твоя,
била е скрита в тялото на вълк,
обесен за разкъсване на хора^[45],
но с вой отскубнала се е от клупа,
открила те е в грешната утроба
на майка ти и вляла се е в тебе,
за да израснеш звяр в човешки вид!

ШЕЙЛОК

Със викане не се изтрива подpis
на полица. Не си дерди гласа
и острите си думи запази
за други спор. Аз диря своито право.

ДОЖЪТ

В това писмо Беларио ни пише,
че препоръчва на съда един
млад мъдър правник. А къде е той?

НЕРИСА

Тук близо, ваша светлост, и очаква
от вас да го допуснете в съда.

ДОЖЪТ

Със радост. Нека идат неколцина
да го поканят най-учтиво тук!
В туй време ний ще разгласим пред всички
писмoto на Беларио. Четете!

ПИСАР (*чете*)

„Имам чест да известя Ваша Светлост, че писмoto Ви ме завари тежко болен. Но когато пристигна Вашият пратеник, у дома се намираше на приятелско посещение един млад римски доктор по правото на име Балтазар. Аз го запознах със спора между евреина и търговеца Антонио и ние по този повод разглеждме доста книги. Той знае моето становище, което — разработено допълнително от неговата ученост, чиято широта не мога да възхваля достатъчно — ще изложи пред Вас, като запълни по този начин моето принудително отсъствие. Нека малкият брой на годините му не намали Вашето доверие към него, тъй като до днес не съм виждал тъй младо на възраст тяло да носи тъй стара по мъдрост глава. Представям го на любезния ви прием, убеден, че изпитанието ще го представи по-добре, отколкото могат да сторят това моите думи.“

ДОЖЪТ

Вий чухте препоръката гореща
на стария Беларио. А ето
пристига младият законовед.

Влиза Порция, преоблечена като Доктор по правото.

Добре дошли! Беларио ви праща,
нали така?

ПОРЦИЯ

Да, ваша светлост, тъй е.

ДОЖЪТ

Тогава заемете своите място.
Познавате ли делото, което
ще гледаме?

ПОРЦИЯ

Да знам го, ваша светлост.
Но кой е тук търговецът и кой —
евреинът?

ДОЖЪТ

Антонио и Шейлок,
излезте по-напред! Това са те.

ПОРЦИЯ

Вий казвате се Шейлок?

ШЕЙЛОК

Точно. Шейлок.

ПОРЦИЯ

Необичаен иск сте предявили,
но тъй като безукорен е той,
законът на Венеция не може
да го обори.

Към Антонио.

Вие пък сте този,
когото той в ръцете си държи,

така ли е?

АНТОНИО

Изглежда, че е тъй.

ПОРЦИЯ

Оспорвате ли полицата?

АНТОНИО

Не.

ПОРЦИЯ

Евреинът би трябвало тогава
да се смили.

ШЕЙЛОК

Какво ме принуждава?

ПОРЦИЯ

Не иде милосърдието нивга
по принуждение. То благ дъждец е,
поръсал от небето към земята,
без никой да го кара. Благодат
за който взема и за който дава,
по-силно у по-силните в света,
то повече от златната корона
приляга на монарха. Този скрипър
в десницата му, чийто изглед пълни
душите с уважение и страх,
е знак на земна власт и земна сила,
но милосърдието е над него —
царуващо в сърцата на царете,
то качество е на самия Бог,
и светската им власт тогава само
напомня Божата, когато милост
смекчава правото... Законът с вас е,
евреино, ала добре помнете,

че ако Бог бе само справедлив,
спасението би било закрито
за всички ни. Създателя ний молим
за милост, но самата таз молитва
би трябало на милост да ни учи!...
Говоря всичко туй, за да измоля
отдръпване на иска ви, защото
поддържате ли го срещу тогова,
съдът на град Венеция ще трябва
да издаде без примерна присъда.

ШЕЙЛОК

Да издаде! За мен не се грижете!
Подписал е — да плаща!

ПОРЦИЯ

А нима
не могат тез пари да му се върнат?

БАСАНИО

Предлагам му ги двойно, тройно даже!
Готов съм във размер десетократен
да ги изплащам! Ще заложа всичко:
ръцете си, главата си, сърцето!
Не иска! Но ще гледаме ли тъй
как злото се разправя със доброто?
Нима не е възможно този съд
да отмени един-единствен път
закона със властта си и да спре
злодейската ръка?

ПОРЦИЯ

Не е възможно.
Венеция не знае власт, която
да бъде над закона. Щом допуснем
да бъде буквата му нарушена,
през този първи пробив ще нахлюят

в града ви рой от грешки. Не. Не може.

ШЕЙЛОК

Сам Даниил^[46]! Пророкът сякаш съди!
Хвала ти, толкоз млад и толкоз мъдър!

ПОРЦИЯ

Къде е полицата? Бих желал
да я погледна.

ШЕЙЛОК

Ей я тука, ей я!

ПОРЦИЯ

Предлагат ви трикратна сума, Шейлок!

ШЕЙЛОК

А клетвата ми? Клетвата? Аз клетва
съм дал пред своя бог! За вас да стана
клетвопрестъпник? Не, не бих го сторил
за цялата Венеция!

ПОРЦИЯ

Тогава
на полицата срокът е истекъл
и по закон евреинът е в право
да вземе фунт мясо от тоз търговец,
в съседство до сърцето!... Чуйте, Шейлок,
вземете тройно сумата и дайте
да скъсам тази полица!

ШЕЙЛОК

Когато
условието в нея се изпълни.
Личи, че вий сте съдник справедлив
и в мъдрия си увод проявихте
познаване на своите закони.

От тяхно име призовавам вас —
достойния им стълб — да изречете
присъдата си! Няма на света
език, способен да ми повлияе!
Държа на полицата си!

АНТОНИО

Аз моля
съда да се произнесе!

ПОРЦИЯ

Тогава
гответе гръд за неговия нож!...

ШЕЙЛОК

О, честни съдниче! О, мъдри момко!

ПОРЦИЯ

...Защото венецианският закон
по своите дух и буква е напълно
съгласен с неустойката, дължима
по тази полица.

ШЕЙЛОК

Да, точно тъй е!
О, честни съдниче, каква премъдрост
се криела под младия ти образ!

ПОРЦИЯ

Търговецо, гръдта си разкопчайте!

ШЕЙЛОК

Тъй, мъдри съдниче, тъй точно беше!
„В съседство до сърцето“, точно тъй!

ПОРЦИЯ

А де са ви везните, със които

месото ще претеглите?

ШЕЙЛОК

Тук! Ей ги!

ПОРЦИЯ

Наели ли сте лекар, да избегне
опасността от смъртен кръвоизлив?

ШЕЙЛОК

А де е казано такова нещо?

ПОРЦИЯ

Изрично никъде. Но би могло
да бъде сторено от приста жалост.

ШЕЙЛОК

Не, няма го записано.

ПОРЦИЯ

Добре.

Търговецо, ще кажете ли нещо?

АНТОНИО

Две думи само. Ето ме готов.
Ръката ви, Басанио, и сбогом!
Недайте да скърбите, че за вас
се случи всичко туй. Съдбата с мене
във същност се показа милостива:
тя други път оставя своите жертви
да надживеят дните на охолство,
та с поглед кух и разорано чело
да видят нищи дни, а мен спасява
от мъките на тази бавна смърт.
Предайте моя поздрав на жена си
и разкажете й какъв бе краят
на вашия приятел, да усети

как близък съм ви чувствал и как леко
смъртта съм срецнал, та когато чуе
тоз разказ, да отсъди тя самата
дали Басанио е бил обичан.
А ако вий скърбите за това, че
загубвате приятеля си, знайте,
че той със радост е поел дълга ви
и — ако ножа стигне по-дълбочко —
ще го плати за вас... от все сърце!

БАСАНИО

Антонио, за Порция бих дал
живота си, но знайте, че и него,
и нея, и света от край до край
не слагам над живота ви! Кълна се,
bih жертввал всичко — казвам всичко! — само
от този демон да ви отърва!

ПОРЦИЯ

Не вярвам, че съпругата ви с радост
узнала би за щедрата ви жертва.

ГРАЦИАНО

И аз обичам своята Нериса,
но също предпочел бих да е в рая,
за да измоли горе да смекчат
упорството на този кучи син!

НЕРИСА

Добре, че туй се казва зад гърба й,
защото инак бихте си изпатил.

ШЕЙЛОК

Това са християнските съпрузи!
Аз дъщеря си... О, да бе я взел
разбойник, произлязъл от Варава^[47],
наместо оня подъл християнин!

Но губим време. Моля да пристъпим
към изпълнението!

ПОРЦИЯ

От тоз търговец фунт месо е ваш.
Гласи законът и съдът решава.

ШЕЙЛОК

О, справедливи съдниче! Тъй точно!

ПОРЦИЯ

Изрязан от гърдите му на живо.
Съдът решава и гласи законът.

ШЕЙЛОК

О, безпристрастни съдниче! Да почнем!

ПОРЦИЯ

Почакайте! Една подробност само:
тук казва се изрично „фунт месо“,
но нищо не е казано за кръв.
Вземете си тоз фунт месо от него,
но ако капка християнска кръв
пролеете, имуществото ваше
— недвижимо и движимо — ще бъде
иззето и предадено в хазната
на град Венеция!

ГРАЦИАНО

О, мъдрост! Хей, евреино! Я чувай!

ШЕЙЛОК

Такъв ли е законът?

ПОРЦИЯ

Проверете!
Държахте вий на него, той сега

държи пък вас! И няма да ви пусне!

ГРАЦИАНО

Ами сега, евреино? О, мъдрост!

ШЕЙЛОК

Тогава съм съгласен да получа
трикратно заема.

БАСАНИО

На, дръж парите!

ПОРЦИЯ

Полека! Той за право настоява
и ще го има. Трябва да получи
дължимата след срока неустойка.

ГРАЦИАНО

Как беше? „Мъдри съдниче!“ Така ли?

ПОРЦИЯ

Режете, значи, своя фунт месо,
но, както казахме, без капка кръв
и точно, нито стотна част от грама
в по-малко или в повече, защото,
ако иглата на везните бъде
на косъм само вляво или вдясно,
вий ще умрете и благата ваши
ще бъдат конфискувани изцяло.

ГРАЦИАНО

„Сам Даниил! Пророкът!“, а? Е, как сме?

ПОРЦИЯ

Защо стоим? Какво ищещът чака?
Да взема свойто!

ШЕЙЛОК

Нека да ми върнат
тогава само заема и толкоз.

БАСАНИО

Приготвил съм го. Ето го. Вземи го!

ПОРЦИЯ

Не може. Той от него пред съда
отказа се и има право само
на неустойката и нищо друго.

ГРАЦИАНО

„Жив Даниил!“ Голяма благодарност,
евреино, за този точен израз!

ШЕЙЛОК

И заема ли няма да ми върне?

ПОРЦИЯ

И заема. Полага ви са само
присъдената вече неустойка,
и то на ваши риск и отговорност.

ШЕЙЛОК

Тогава нека дяволът я вземе!
Отивам си!

ПОРЦИЯ

Не, стойте още малко!
Законът и от другаде ви хваща:
съгласно него, ако чужденец
извърши опит, косвен или пряк,
макар и без успех, да умъртви
венециански гражданин, то нему
иззема се имуществото тъй, че
едната половина се присъжда

на жертвата, а другата се внася
в хазната на града; върху живота
на покушителя власт има Дожът.
Това ще е съдбата ви, понеже
и косвено, и пряко тук пред всички
извършихте срещу тогова опит
за умъртвяване, какъвто точно
предвижда се от текста. На колене!
Молете милосърдие от Дожа!

ГРАЦИАНО

Моли го да даде да се обесиш
собственоръчно! Но и туй не можеш:
пари не ще намериш за въже
и ще те бесят на държавна сметка!

ДОЖЪТ

За да почувстваш, че духът ни друг е
от твоя дух, преди да си замолил,
живота подаряваме ти, Шейлок.
Разбира се, едната половина
от твойто състояние ще вземе
Антонио, но тази на хазната,
покаш ли се, можем да превърнем
във дребна глоба.

ПОРЦИЯ

Да, но само нея.
Антонио ще си получи своите.

ШЕЙЛОК

Тогава ми вземете и живота!
Зашо ми е! Вий вземате дома ми,
издърпвайки опорния му стълб!
Живота ми ще рухне цял, когато
отнемете ми средствата за него!

ПОРЦИЯ

Антонио, дали ще се смилите?

ГРАЦИАНО

Да, той ще му даде въже бесплатно!

АНТОНИО

Щом ваша светлост и съдът почтен
му давате едната половина,
то моля другата да се припише
на мен, за да я връча, както следва,
подир смъртта на Шейлок във наследство
на младия венецианец, който
избяга неотдавна с дъщеря му.
Но туй при две условия: тоз тука
да се покръсти в знак на благодарност;
и с писмен документ да се обвърже,
че ще остави след смъртта си всичко
на дъщеря си Джесика и зет си
Лоренцо.

ДОЖЪТ

Ще го стори, инак ние
от него милостта си ще оттеглим.

ПОРЦИЯ

Евреино, приемате ли туй
решение?

ШЕЙЛОК

Приемам.

ПОРЦИЯ

Документът
да се състави и скрепи със подпись!

ШЕЙЛОК

Пуснете ме да си вървя. По-после
пратете го дома. Ще го подпиша.
Не съм добре.

ДОЖЪТ

Върви си, но внимавай!

ГРАЦИАНО

Да съдех аз, не би си ти откупил
душицата с един църковен купел —
тогава вместо кръстници двамина
съдебни засрдатели дузина
чрез мазен клуп, а не чрез свят съсъд
нагоре щяха да те извисят!

Шейлок излиза.

ДОЖЪТ

Любезни докторе, ще бъде чест
за нас, ако приемете таз вечер
да ни гостувате.

ПОРЦИЯ

О, ваша милост,
довечера ще трябва да пътувам
към Падуа. Дълбоко съжалявам.

ДОЖЪТ

Повярвайте, и ние също. Сбогом!
Антонио, признателен ще бъдете
на доктора. Вий доста му дължите.

Излиза, следван от Членовете на съда и Светата.

БАСАНИО

Любезни докторе, без вас ний двама

с приятеля ми бихме изтърпели
присъда страшна и затуй ви молим:
вземете трите хиляди дуката,
които на евреина дължехме,
в награда за блестящия си труд!

АНТОНИО

Подир което пак ще сме ви длъжни
и винаги готови за услуга.

ПОРЦИЯ

Благодаря. Един успешен ден
от себе си е сам възнаграден
и туй, че вий се движите свободно,
ми плаща преображен. Мисля даже,
че вземам толкова за първи път.
И тъй, не ме забравяйте, синьори.
Довиждане и всичко най-добро!

БАСАНИО

Не, докторе! Простете, че упорствам!
Пари не щете — приемете нещо
против забрава, не като заплата!
Недейте се обижда и недейте
отблъсва този знак на благодарност!

ПОРЦИЯ

Пред толкоз настояване ще трябва
да ви отстъпя.

Към Антонио.

Тез ръкавици
бих взел за спомен.

Към Басанио.

А от вас тоз пръстен.
Вий дръпвате ръката си? Защо?
Аз искам само туй. Не си представях,
че вий ще ми отвърнете със отказ.

БАСАНИО

Но този пръстен... Той не струва нищо...
Ще бъде срам за мен да ви го дам!

ПОРЦИЯ

Но аз не искам друго! Изведнъж
до щя ми се да имам тъкмо него!

БАСАНИО

Ще ви призная: той за мене има
особена цена. Аз бих ви дал
най-скъпия в града. Ще го издиря
с обява, с глашатай! Но само този
ми оставете!

ПОРЦИЯ

Виждам, че сте щедър
на думи и скъперник на дела.
Научихте ме първо как се проси
и после как на просяк се отказва!

БАСАНИО

Не, докторе, той дар е от жена ми
и аз ѝ дадох клетва, че не ще го
сменя, загубя или подаря!

ПОРЦИЯ

Познат предлог, послужил на мнозина
в подобни случаи. Ако е умна,
жена ви няма да се сърди толкоз,
щом кажете ѝ за каква услуга

сте подарили нейния подарък.
Но както и да е! Бъдете здрави!

Излиза, следвана от Нериса.

АНТОНИО

Приятелю, дарете му го! Нека
това, че ме спаси от смърт, надвие
заповедта на вашата съпруга!

БАСАНИО

Дръж, бързо настигни го, Грациано!
Предай му пръстена и убеди го
да дойде у Антонио със теб!

Грациано излиза.

Ний също да отседнеме у вас,
а утре с къдрав бриз във ранен час
ще литнем, окрилени, към Белмонте!

Излизат.

---

[44] „...в човешките тела да се преселват...“ — гръцкият математик и философ Питагор (ок. 580–501 г. пр.н.е.) учел, че душите могат да се преселват от животински тела в човешки и обратно. ↑

[45] „...обесен за разкъсване на хора...“ — в Средновековието са бивали осъждани на смърт не само хората, но и зверовете, извършили „човекубийство“. ↑

[46] Даниил (ббл.) — един от четиримата библейски пророци, наречен „божи съдник“. Проявил още като юноша своята справедливост и съдийска способност. ↑

[47] Ваава (ббл.) — разбойник, осъден да бъде разпънат на кръст и после помилван — вместо Иисус — по желанието на евреите. ↑

ВТОРА СЦЕНА

Улица във Венеция.

Влизат Порция и Нериса.

ПОРЦИЯ

Върви в дома на Шейлок. Нека той под документа сложи своя подпис. Лоренцо, вярвам, ще му се зарадва.

Влиза Грациано.

ГРАЦИАНО

Миг, докторе! Добре, че ви настигнах!
Като размисли, моят господар
Басанио ви праща този пръстен
и кани ви на гости тази вечер.

ПОРЦИЯ

Поканата не мога да приема,
но пръстена ще взема с благодарност.
Кажете му го. И ви моля още:
на писаря ми посочете де е
домът на Шейлок.

ГРАЦИАНО

Ще го сторя с радост!

НЕРИСА

Бих искал, докторе, да зная само...

Тихо, към Порция.

И аз ще се опитам като вас
да взема своя пръстен, който моят
съпруг ми се закле до гроб да пази.

ПОРЦИЯ (*тихо, към Нериса*)

И ще успееш, сигурна бъди!
Ще има после да ни се кълнат,
че пръстените на мъже са дали,
но кой ще им повярва! Ние двете
ще се кълнем в обратното! Върви!
Ти знаеш де ще се намерим после.

НЕРИСА

Водете ме, любезни господине!

Излизат.

ПЕТО ДЕЙСТВИЕ

ПЪРВА СЦЕНА

Белмонте. Алея, водеща към дома на Порция.

Влизат Лоренцо и Джесика.

ЛОРЕНЦО

Как светло е! Навярно във такава
сребриста нощ, когато и ветрецът
целувал е дърветата тъй леко,
че да не шушне лист, в такава нощ
Троил^[48] от връх троянските стени
изпращал е душата си с въздишки
към своята Кресида, спяща в стана
на гръцките бойци!

ДЖЕСИКА

В такава нощ
е тичала и Тизба^[49] по росата
към срещата с Пирам, преди да зърне
зад себе си лъва!

ЛОРЕНЦО

В такава нощ
е махала със върбов клон Диодона^[50],
заклевайки беглеца да се върне
отново в Карthagен!

ДЖЕСИКА

В такава нощ
Медея^[51] брала е онези билки,
които са дарили с нова сила
безстрашния Язон!

ЛОРЕНЦО

В такава нощ
опразнила е Джесика дома на
богатия евреин, за да хукне
с един прахосник луд!

ДЖЕСИКА

В такава нощ
лъжливият Лоренцо я е мамил
с любовни клетви, от които вече
не помни ни една!

ЛОРЕНЦО

В такава нощ
е клеветила Джесика напразно
любимия си, ала той от обич
простил ѝ е все пак!

ДЖЕСИКА

В тоз спор за нощи
бих взела аз надмощие над тебе,
но чувай: мъжки стъпки! Някой иде!

Влиза Стефано.

ЛОРЕНЦО

Кой тича в тишината на нощта?

СТЕФАНО

Приятел!

ЛОРЕНЦО

Кой приятел?

СТЕФАНО

Мойто име
е Стефано. Избръзах да ви кажа,

че господарката ни до зори
ще бъде във Белмонте. Би била
тя вече тук, но спира да се моли
за брак щастлив пред всеки пътен кръст.

ЛОРЕНЦО

С кого пристигна?

СТЕФАНО

Със един монах
и своята прислужница. Кажете:
а господарят върна ли се?

ЛОРЕНЦО

Не,
и нищо не сме чували за него.
Но нека влезем, Джесика! Ще трябва
да уредим посрещане достойно
за господарката на този дом.

Влиза Ланчилото.

ЛАНЧИЛОТО

Тру-ту-ту! Ох! Тру-ту-ту!

ЛОРЕНЦО

Кой вика?

ЛАНЧИЛОТО

Тру-ту-ту! Да сте виждали синьор Лоренцо? Синьор
Лоренцо? Тру-ту-ту!

ЛОРЕНЦО

Стига си тръбил! Той е тук.

ЛАНЧИЛОТО

Тру-ту-тук? Къде е тру-ту-тук?

ЛОРЕНЦО

Тук!

ЛАНЧИЛОТО

Кажете му тогава, че е дошъл човек от моя господар и че рогът му прелива от добри новини! Господарят ще бъде тук преди зората!

Излиза.

ЛОРЕНЦО

Да влезем, скъпа моя! Или не!
Защо пък? Стефано, кажи във къщи,
че господарката е вече близко,
и изпрати свирачите навън!

Стефано излиза.

Как сладко дремят лунните лъчи
върху тревите. Тук да спрем! И нека
мелодия да се прокрадне лека
в ушите ни! Нощта и тишината
за сладостни съзвучия подхождат.
Виж, Джесика, как куполът небесен
обсипан е със късчета от злато.
Дори най-дребното от тях, когато
се движи, чуй, издава собствен звук [52]
в съзвучие със хора многореден
от ангели с усмихнати очи!
Не чувстваш ли? И в нас тоз хор звучи,
ала душите ни, докато са
във глината на тленното, гласа
не могат да си чуют и ний само
в минути съвършени като тази

по нещо подозираме, че пеят.

Влизат Свирачи.

Със нежен звук луната залюлейте
и нека той, до идещата стигнал,
я привлече към чакащия дом!

Музика.

ДЖЕСИКА

От музиката все ми става тъжно!

ЛОРЕНЦО

Защото си чувствителна към нея.
Тъй както впрочем е и всичко живо.
На всеки е известно, че когато
табун жребци, незнаещи юзда,
развели гриви, с цвилене и тропот
се носят, накъдето ги подкара
заврятата им кръв, и изведнъж
дочуят звук, от рог или от друг
случаен инструмент, във тоз момент
се спират изведнъж, предат с уши
и пълният им с дива лудост поглед
в миг става кротък под добрата сила
на музиката. Да, ако Орфей,
според поета, трогвал е дори
потоци, дървеса и канари,
то е, защото няма същество
така безчувствено, сурово, грубо,
че музиката, временно поне,
да не изправи нрава му. Така е:
човекът, който музика не знае
и не трепти от нежния ѝ трепет,
способен е на подлост и грабеж,

душевните му подтици са мрачни,
а страстите му черни — като пъкъл —
не вярвай на такъв!... Но слушай, слушай!

Появяват се отдалеч Порция и Нериса.

ПОРЦИЯ

Онази светлинка е в моя дом.
Уж малка свещ, а хвърля лъч дотука.
Тъй в мрачен свят блести доброто дело!

НЕРИСА

Ала когато светеше луната,
не виждахме свещта.

ПОРЦИЯ

Тъй всяка слава
пред слава по-голяма избледнява.
Заместникът сияе като крал,
докато дойде кралят. Миг след туй
самият той в монарха си се влива
като поток в море... Чуй, нейде свирят!

НЕРИСА

Синьора, туй са нашите свирачи.

ПОРЦИЯ

Наистина са те! Как всяко нещо
си има своето „кога“ и „где“!
Не помня тъй да са звучали денем!

НЕРИСА

Това е сигурно от тишината.

ПОРЦИЯ

Да, да. Еднакво пеят кос и врана,

щом слушаме разсеяно. И мисля,
че ако славеят би пял не нощем,
а през деня, сред гъши кряк, би минал
за брат на щиглеца. Със всичко тъй е:
не знам дали изобщо може нещо,
макар да го изглаждаме най-вешо,
оценка за завършеност да вземе,
не бъде ли извършено навреме.
Но тихо! Стига музика! Луната
заспа в Ендимионовото ложе^[53].
Не я будете!

Музиката се прекъсва.

ЛОРЕНЦО

Туй са те! Познавам
гласа на Порция!

ПОРЦИЯ

Позна ме, както
слепецът кукумявката познава
по грозния й звук.

ЛОРЕНЦО

Добре дошла
във своя дом, прекрасна господарко!

ПОРЦИЯ

Ний молихме се нашите мъже
да имат щастие и сме с надежда,
че бог им го е дал. Дали са вече
пристигнали във къщи?

ЛОРЕНЦО

Още не,
но известиха ни, че скоро идват.

ПОРЦИЯ

Нериса, влез в дома и на слугите
кажи, че трябва всички да забравят
за нашето отсъствие! Лоренцо
и Джесика, вий също — нито дума!

Тръбен звук.

ЛОРЕНЦО

Това е вашият съпруг, синьора.
Разчитайте на нас. Не сме бъбриви.

ПОРЦИЯ

Как светла е нощта! Като че ли
е ден, но малко болен; ден, във който
е слънцето зад млечна пелена.

Влизат Басанио, Антонио, Грациано и Свита.

БАСАНИО

През нощите и тук ще бъде светло
като при антиподите^[54], ако
със слънцето редувате се вие!

ПОРЦИЯ

Не значи ли туй денем да изчезвам?
Една съпруга с толкоз леки нрави
живота на съпруга тежък прави,
пък аз не ща Басанио да бъде
нешастен зарад мен!... Но бог нарежда!...
Добре дошъл в дома си, господарю!

БАСАНИО

Благодаря ви, скъпа. Ето туй е
Антонио — разказвах ви как нежно

привързан съм към него.

ПОРЦИЯ

И навярно
със право сте привързан тъй към него,
щом той е бил обвързан тъй за вас!

АНТОНИО

Отминали неща. Да не говорим!

ПОРЦИЯ

Бъдете у дома си в този дом!
Желая иначе да ви покажа
любезността си, затова съм кратка.

ГРАЦИАНО (*към Нериса*)

...Кълна се в таз луна, че подарих го
на писарчето! Просто ме изнуди,
да го скопят макар! Отде да зная,
че толкоз присърце ще вземеш всичко!

ПОРЦИЯ

Ха, спречкане? Тъй скоро? И защо?

ГРАЦИАНО

За нищо! Зарад пръстенчето златно,
което тя ми даде! Евтинийка,
и то със стих като на селско ножче:
„Люби ме и пази ме!“ Много важно!

НЕРИСА

Какво ми дрънкаш за цена и стих!
Не в знак ли на любов ти го дарих
и ти не ми ли се закле тогава,
че ще го носиш цял живот и даже
ще искаш да те погребат със него?
За тези клетви, ако не за мен,

ти беше длъжен свято да го пазиш!
На писарчето във съда го дал!
Пък аз кълна се пред съда господен,
че този писар, докато е жив,
не ще получи на брадата косъм!

ГРАЦИАНО

Ще го получи, ако възмъжее!

НЕРИСА

И ако възмъжаваха жените!

ГРАЦИАНО

Не, чувай! Таз ръка ще я отрежа,
ако те лъжа! На момче го дадох.
Недоизрасло, като тебе дребно,
нали ти казвам, писарче съдебно,
ама едно бъбристиво, изврътливо,
поиска го в награда, нямах как!...

ПОРЦИЯ

Не, вий сте за осъждане все пак,
ще ви го кажа ясно. Твърде легко
сте се простили с дара на жена си,
споен за пръста ви със ваша клетва
и прикован към него с нейна вяра.
Аз също на мъжа си дадох пръстен
и също като вас той клетва даде,
че ще го пази. Той е тук и знае,
че щом така пред мен се е заклел,
не би го нивга дал, не би го снел
от пръста си за всичките богатства
на този свят! Не, драги Грациано,
вий много сте обидили жена си.
На нейно място аз бих побесняла!

БАСАНИО (*настрани*)

Да бях си сам отнел ръката цяла,
та тук да кажа, че съм я загубил
ведно със пръстена във бой за него!

ГРАЦИАНО

Мъжът ви даде първи своя пръстен
на съдията, който го поискава,
и, честно казано, го бе заслужил;
а след това и писарят му също —
задето беше скърцал със перото —
изпроси моя. Но какво да правим,
като и двамата не щяха друго?

ПОРЦИЯ

Кой пръстен, господарю мой, сте дали?
Нали не, който имате от мен?

БАСАНИО

Да можех със лъжа греха да скрия,
отрекъл бих, но този пръст без пръстен
със своята бедност ме изобличава!

ПОРЦИЯ

И бедно като него откъм вярност
е вашето сърце! Кълна се, няма
да легна във леглото ви, додето
не видя своя дар!

НЕРИСА

И аз във твойто,
дорде не видя своя!

БАСАНИО

Скъпа моя,
да знаехте кому съм дал тоз пръстен
и заради кого съм дал тоз пръстен,
в награда за какво съм дал тоз пръстен

и след каква борба съм дал тоз пръстен,
когато всеки дар освен тоз пръстен
е бил отхвърлен, бихте ми простили!

ПОРЦИЯ

Да помнехте кой дал ви е тоз пръстен
и туй, което вложил е в тоз пръстен,
и колко са сънували тоз пръстен,
преди да бъде вам дарен тоз пръстен,
поязвайте ми, вие от тоз пръстен
не бихте се за нищо разделили!...
Ако човек си бранит упорито
венчалната халка, то кой нахалник
ще настоява да му вземе силом
светинята. Нериса ми подсказва:
във таз история със мъжки пръстен
намесен е безспорно женски пръст!

БАСАНИО

Не, вярвайте! Не! Честна дума, не!
Аз дадох го на млад един юрист,
понеже той отказа да приеме
три хиляди дуката и поиска
за спомен него. Обясних му всичко,
но дожаля ми, като го видях
да си отива наскърбен, защото
Антонио без неговата помощ
сега не би бил жив! Какво да правя?
Изпратих му го. Мъчеше ме срам,
задето бях постыпил неучтиво,
и чувствах съвестта си опетнена
от проявената неблагодарност.
О, Порция, простете ми! Кълна се
прзд тез безбройни нощи кандила,
че ако бяхте там, сама вий бихте
изпросили от мене своя пръстен,
за да го вземе този правник млад!

ПОРЦИЯ

Добре, но дръжте по-далеч от къщи
тоз правник свой. Понеже сте му дали
любимия ми пръстен, който вие
заклехте се да пазите, аз също
ще стана така щедра като вас
и ако нещо тон от мен поискат,
ще му даря най-скъпото си, даже
в съпружеското ни легло. Затуй
внимавайте, ви казвам! Като Аргус^[55]
със петдесет очи за мене бдете,
че иначе, кълна ви се в честта си —
която още моя е — тоз доктор
ще спи със мен!

НЕРИСА

А писарят му — с мен
и твоя милост е предупреден!

ГРАЦИАНО

Добре, ала му пише недобро,
ще му отскубна младото перо!

АНТОНИО

Гризе ме съвестта, че съм причина
за толкоз разпри!

ПОРЦИЯ

Вие ли? Не, вий сте
добре дошли!

БАСАНИО

О, Порция, простете
вината ми! Заклевам се пред всички
в очите ви, които отразяват
лика ми...

ПОРЦИЯ

В двете! Чувайте го само!
Кълне се той във двойния си лик!
На клетва тъй двулична как да нямаш
доверие?

БАСАНИО

Не, чуйте! Този грях
простете ми и думата си няма
за втори път да нарушава, кълна се!

АНТОНИО

Синьора, за приятеля си вече
заложих си живота и добре, че
спаси ме от смъртта тоз, който носи
днес пръстена ви. Но спасен едва,
залагам си душата за това,
че вашият съпруг от днес нататък
не ще измами вече ни веднъж
доверието ви!

ПОРЦИЯ

Добре тогава,
приемам ви за негов поръчител.
Предайте му тоз пръстен и дано
от първия по-дълго го опази!

АНТОНИО

Вземете го, Басанио, и дайте
обет, че ще го пазите!

БАСАНИО

Но той
е същият! Тоз, който подарих
на доктора!

ПОРЦИЯ

Аз имам го от него!

Отдадох му се, за да си го върна.

Простете ми!

НЕРИСА

И ти прости на мен,
че писарят му бе обезщетен
със нощ една заради тоя пръстен!

ГРАЦИАНО

Ах, дявол! Кой е карал тези двама
да ни проправят пътища, там, дето
отлично бихме минали без тях!
Преди кревата никнат ни рогата!

ПОРЦИЯ

Не говорете грубости! Вий всички
сте жертва на измама. Прочетете
това писмо — Беларио го праща.
От него най-добре ще разберете,
че Порция бе докторът по право,
а пък Нериса — писарят. Лоренцо
свидетел е, че тутакси след вас
и аз заминах и че тук се върнах
таз нощ едва; не съм си влязла още.
Антонио, отлични новини
запазени аз имам и за вас:
това писмо, попаднало у мене
по странен случай, ще ви съобщи,
че току-що три ваши галеона
са влезли, претоварени със стока,
в пристанището!

АНТОНИО

Аз съм просто ням!

БАСАНИО

Как? Значи докторът били сте вие?
И моят поглед да не ви открие?

ГРАЦИАНО

А ти била си значи, моя драга,
туй писарче, рога което слага?

НЕРИСА

Но то на тебе няма да ги сложи,
преди да стане мъж!

БАСАНИО

Да би могло,
с вас, докторе, да спим в едно легло,
тогаз ще позволявам аз жена ми
със вас — като ме няма — да ме мами!

АНТОНИО

Синьора, вий ми върнахте живота
и средствата за него! Тука пише,
че всичко с мойте кораби е в ред!

ПОРЦИЯ

Лоренцо, моят писар май че носи
една хартийка скромна и за вас.

НЕРИСА

И пръстени не иска за почерпка.
Със този лист вий двамата, Лоренцо
и Джесика, ще наследите всичко,
което ще остави след смъртта си
богатият евреин.

ЛОРЕНЦО

Чудна вест!
Вий ръсите благословена манна^[56]

над двама гладни!

ПОРЦИЯ

Утрото е близо,
а вие сте навярно любопитни
за повече подробности. Да влезем,
а вътре подложете ни на разпит
и ние честно ще ви кажем всичко!

ГРАЦИАНО

Съгласен съм! И първият въпрос
към моята Нериса ще е тоз:
дали до утре вечер ще изчака,
или ще иска да използва мрака
двучасов, който имаме. Аз сам
бих бил за второто. И вече знам,
не ще си дам подаръка отново,
защото, честно грубиянско слово,
най-ценните съкровища не ми са
по-ценни от халката на Нериса!

Илизат.

---

[48] Троил, Кресида — герои на средновековен роман, използваш за фон Троянската война, чиято фабула по-късно е била разработвана от Чосър, Бокачо и Шекспир. Романът разказва за любовта на един от синовете на троянския цар Приам, Троил, към Хризейда, дъщеря на гръцкия жрец Калхас. ↑

[49] Тизба, Пирам — герои на трагична любовна история, разказана в „Метаморфозите“ на римския поет Овидий и използвана пародично от Шекспир в „Сън в лятна нощ“. Пирам и Тизба били деца на две враждуващи вавилонски семейства. През дупчица в зида, делящ двата дома, те си уговорили нощна среща в полето. Пристигнала първа, Тизба била подгонена от лъв и се спасила, но изпуснала окървавеното си було. Пристигнал по-късно, Пирам намерил булото и като решил, че любимата му е станала жертва на звяра, се самоубил. Завърната се, Тизба открила трупа му и също се убила с неговия меч. ↑

[50] Диона (*митол.*) — легендарна основателка на Карthagен; тя приютила след гибелта на Троя беглеца Еней и когато той я изоставил, се хвърлила в горяща клада. ↑

[51] Медея (*митол.*) — най-известната вълшебница от древногръцките легенди. В пасажа става дума за чудодейните треви, с които тя подмладила Езон, бащата на мъжа й Язон. ↑

[52] „...издава собствен звук...“ и т.н. — картина, свързана с учението на питагорейците за хармонията на небесните сфери. Според това учение светът се състоял от няколко включени една в друга въртящи се кристални сфери, към които били закрепени подвижните звезди и които от своя страна били включени в обхващащата цялата вселена сфера на неподвижните звезди. При движението си сферите издавали хармонична музика, достъпна само за избрани. ↑

[53] „...Ендимионовото ложе...“ (*митол.*) — красивият овчар Ендимион бил осъден от Зевса, ревнуващ Юнона, на вечен сън. Диана, влюбена в него, го отнесла в една планинска пещера, където го посещавала нощем, за да го целува в съня му. ↑

[54] Антиподи — човеци, живеещи „с краката нагоре“ на противоположната нам страна на земното кълбо. ↑

[55] Аргус (*митол.*) — стоок великан от гръцката митология, който, докато спял с половината от очите си, с останалата половина бодърствал; синоним на бдителен страж. ↑

[56] Манна (*бивл.*) — храна, която бог пратил от небето на еврейското племе, когато то минавало през пустинята на път от Египет към Обетованата земя. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на **Моята библиотека** и нейните всеотдайни помощници.

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.